Hankasalmi, Kannonkoski, Karstula, Kinnula, Kivijärvi, Multia
Petäjävesi, Pihtipudas, Saarijärvi, Uurainen, Viitasaari, Äänekoski

KIINTEISTÖITTÄISTEN JÄTTEENKULJETUSTEN TARKASTAMINEN –

Asumisessa syntyvän saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetusjärjestelmäselvitys

Hankasalmi
Multia
Petäjävesi
Pihtipudas
Viitasaari
Äänekoski

SISÄLLYS

1 SELVITYSTYÖN TAUSTAA 4

1.1 Jätelain edellytykset kiinteistöittäiselle jätteenkuljetukselle 4

1.2 Kuljetusjärjestelmästä päättäminen 5

1.3 Käytetty tausta-aineisto; Siirto-rekisteri, sähköinen siirtoasiakirja ja jätteenkuljetusrekisteri 6

2 ALUEEN NYKYTILA 9

2.1 Jätehuoltomääräysten velvoitteet 10

2.2 Lietteen omatoiminen käsittely 11

2.3 Jätevedenpuhdistamot 12

2.5 Lietetyhjennysten seuranta 14

2.6 Tarkastelussa olevan alueen kuljetusyrittäjät 16

2.7.1 Keski-Suomen ELY-keskus 19

2.7.2 Sammakkokangas Oy 20

2.7.3 Kuljetusyrittäjät 21

2.8 Hankasalmen nykytila 24

2.8.1 Webropol-kysely Hankasalmen asiakkaat 25

2.9 Multian nykytila 27

2.9.1 Webropol-kysely Multian asiakkaat 28

2.10 Petäjäveden nykytila 29

2.10.1 Webropol-kysely Petäjäveden asiakkaat 30

2.11 Pihtiputaan nykytila 32

2.11.1 Webropol-kysely Pihtiputaan asiakkaat 33

2.12 Viitasaaren nykytila 35

2.12.1 Webropol-kysely Viitasaaren asiakkaat 36

2.13 Äänekosken nykytila 37

2.13.1 Webropol-kysely Äänekosken asiakkaat 38

2.14 Tyhjentämättömät saostussäiliöt vuonna 2025 40

3 JÄTELAIN EDELLYTYSTEN TÄYTTYMINEN 41

3.1 Alueella on tarjolla jätteenkuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin 42

3.2 Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle 43

3.3. Kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetusjärjestelmän vaikutukset arvioidaan kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan 44

LÄHTEET 45

LIITTEET 46

1 SELVITYSTYÖN TAUSTAA

Sydän-Suomen jätelautakunta (jäljempänä jätelautakunta) toimii 12 kunnan, Hankasalmen, Kannonkosken, Karstulan, Kinnulan, Kivijärven, Multian, Petäjäveden, Pihtiputaan, Saarijärven, Viitasaaren ja Äänekosken lakisääteisissä jätehuollon viranomaistehtävissä. Jätelautakunta tarkastelee kiinteistön haltijan järjestämän saostus- ja umpisäiliölietteen jätteenkuljetusjärjestelmän jätelain (646/2011) 37 §:n perusteella.

Tarkastelussa on saostus- ja umpisäiliölietetyhjennysten jätteenkuljetusjärjestelmä Sydän-Suomen jätelautakunnan jäsenkuntien Hankasalmen, Multian, Petäjäveden, Pihtiputaan, Viitasaaren ja Äänekosken osalta, vaikka kunnassa olisi aiempi päätös tehty asiasta. Jätelain 37 §:n mukaan kunnan on seurattava ja valvottava kiinteistöittäisen jätteenkuljetuksen järjestämisen täytäntöönpanoa ja sen edellytysten täyttymistä sekä tarvittaessa käsiteltävä jätteenkuljetusta koskeva asia uudelleen.

Selvitystyön tukena on käytetty Ympäristöministeriön jätelakiopasta; ympäristöhallinnon ohjeita (Ympäristöministeriö 5/2015).

1.1 Jätelain edellytykset kiinteistöittäiselle jätteenkuljetukselle

Kiinteistöittäinen jätteenkuljetus, mukaan lukien asumisessa, sekä kunnan hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvä saostus- ja umpisäiliölietteet, kuuluvat jätelain 32 §:n mukaisesti kuuluu kunnan järjestämisvastuulle. Jätehuolto on välttämättömyyspalvelu, jonka on toimittava kaikissa oloissa, kaikkina aikoina ja kaikilla alueilla. Jätelaissa 35 §:ssä on tämän varmistamiseksi säädetty yleiset vaatimukset, jotka tulee täyttä kuljetusjärjestelmästä riippumatta. Nämä vaatimukset ovat:

1. **Kuljetus on järjestettävä niin, että tarjolla on jätteen kuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.** Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa vaatimus kohdistuu kuntaan, jonka tulee huolehtia kiinteistön haltijoiden tasapuolisesta kohtelusta muun muassa jätetaksassa ja kuljetusten kilpailuttamisessa. Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa vaatimus luotettavuudesta, kohtuullisuudesta ja syrjimättömyydestä kohdistuu jätteen kuljetusyrittäjään. Tämä vaatimus on tarpeen kiinteistön haltijoiden etujen ja oikeuksien sekä palvelujen saatavuuden turvaamiseksi kaikilla alueilla ja kaikissa tilanteissa. Vaatimus tarkoittaa muun ohella sitä, että eri asiakkaita, asiakasryhmiä tai eri alueita ei saa asettaa esimerkiksi palvelun hinnoittelussa perusteettomasti toisistaan poikkeavaan asemaan ja että palvelua tulee tarjota tasapuolisin ehdoin kaikille alueen kiinteistön haltijoille.
2. **Jätteenkuljetuksessa on noudatettava kunnan jätehuoltomääräyksiä.** Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa jätehuoltomääräykset tulee ottaa huomioon kiinteistön haltijan ja kuljetusyrityksen välisissä sopimuksissa. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa jätehuoltomääräykset on otettava huomioon jätteen kuljetusten kilpailutuksissa ja jätteen kuljettajan kanssa solmittavissa urakkasopimuksessa.
3. **Jäte on kuljetettava kunnan määräämään loppukäsittelyyn tai hyödyntämiseen.** Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa jätteen toimituspaikka määrätään yleensä urakkasopimuksessa. Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa jätteen toimituspaikka voidaan määrätä esimerkiksi jätelain 37 §:ssä tarkoitetussa kunnan päätöksessä tai kunnan jätehuoltomääräyksissä. Jos toimituspaikka on muu kuin kunnan oma käsittelylaitos tai muu vastaanottopaikka, kunnan on määrättävä toimituspaikka julkisia hankintoja koskevan lainsäädännön mukaisia menettelyjä noudattaen.

Kunnan on ensisijaisesti järjestettävä kiinteistöittäinen jätteenkuljetus. Jätteen voi kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa ottaa kuljetettavaksi vain kunta tai kunnan lukuun toimiva jätteen kuljettaja (jätelaki 36 §).

Kunta voi päättää kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetusjärjestelmän säilyttämisestä vain, jos seuraavat jätelaissa 37 §:n määritellyt ehdot täyttyvät:

1. Järjestetty jätteenkuljetus täyttää jätelain (646/2011) 35 § 2 momentissa säädetyt edellytykset eli jätteen kuljetuspalveluja on tarjolla kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.
2. Jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.
3. Päätöksen vaikutukset arvioidaan kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan.

Jätelain tultua voimaan 1.5.2012 kunta on voinut jatkaa aiemmin käytössä ollutta kunnan järjestämää jätteenkuljetusta ilman erillistä viranomaispäätöstä. Sen sijaan aiemmin käytössä olleen sopimusperusteisen jätteenkuljetuksen jatkaminen nykyisen jätelain mukaisena kiinteistön haltijan järjestämänä jätteenkuljetuksena on vaatinut kunnan jätehuoltoviranomaisen päätöksen asiasta. Kunnan järjestämä kuljetus on ensisijainen tapa järjestää kuljetus, ja kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen on voitu ottaa käyttöön, jos jätelain 37 §:ssä säädetyt edellytykset täyttyvät. Kunnan eri alueilla ja eri jätelajeille voi olla käytössä eri jätteenkuljetusjärjestelmät.

1.2 Kuljetusjärjestelmästä päättäminen

Kunnalle kuuluvista jätehuollon viranomaistehtävistä huolehtii jätehuoltoviranomainen; jätelautakunta. Jätelautakunta on voinut siirtää toimivaltaansa viranhaltijoille kuntalain mukaisesti. Päätökset kuljetusjärjestelmistä kuuluu jätehuoltoviranomaisen; jätelautakunnan toimivaltaan.

Kun kuljetusjärjestelmän tarkastelutyö on tehty, asiaa käsitellään jätelautakunnassa. Lautakunta asettaa selvityksen yleisesti nähtäville ja pyytää lausunnot asianosaisilta. Kaikilla, joihin asialla on vaikutusta, on mahdollisuus antaa asiasta mielipiteensä. Nähtävillä oloajan jälkeen asia viedään jätelautakunnan päätettäväksi.

Kuntaliiton kuljetusjärjestelmäratkaisujen tulkintakoosteessa (Kuntaliitto 2/2017) on seuraavia mainintoja, jotka on hyvä ottaa huomioon päätöstä tehdessä:

- Vaikutusten kokonaisarviossa jätelautakunta voi painottaa niitä asioita, joita se pitää alueellisesti tärkeinä, kuitenkin niin, että kaikkien jätelain 37 §:ssä säädettyjen kriteerien on täytyttävä. Mikäli edellytykset eivät täyty, kunnan tulee jätelain mukaan lakkauttaa kiinteistönhaltijan kuljetusjärjestelmä ja siirtää kuljetustehtävä kunnalle.
- Koska uuden jätelain mukaiset kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen käyttöönoton edellytykset ovat tiukemmat kuin vanhan jätelain edellytykset, päätöksen lainmukaisuudesta ei voida varmistua pelkästään sillä perusteella, miten käytössä ollut sopimusperusteinen jätteenkuljetusjärjestelmä on toiminut.
- Kuntien kantoja (lausuntoja, mielipiteitä) ei voida pitää riittävänä selvityksenä siitä, että kunnan alueella täyttyisivät laissa asetetut edellytykset.
- Jätehuoltoviranomaisen ei ole valittava kiinteistön haltijan järjestämää jätteenkuljetusta siinäkään tapauksessa, että lain edellytykset täyttyisivät. Jätehuoltoviranomainen voi päättää tässäkin tapauksessa siirtymisestä kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen.
- Jätehuoltoviranomaisen velvollisuus varmistua jätteenkuljetuspalveluiden saatavuudesta, laadukkuudesta ja toimivuudesta liittyy kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kunnan oman järjestämisvelvollisuuden toteuttamiseen, kun sen sijaan kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen osalta näistä vaatimuksista tulee varmistua jo järjestelmää valittaessa. Kaikkien edellytysten täyttymisen tulee olla selvää jo ennakolta eli päätöksenteko hetkellä ei tule olla kohtia, jotka eivät täyty.

- Jätelaissa ei ole asetettu erityisiä edellytyksiä päätökselle, jolla siirrytään kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen, eli silloin jätelain edellytysten tarkempi arviointi ei ole tarpeen.
- Kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen on useissa valituksissa väitetty, että kunnan järjestämä jätteenkuljetus heikentää kilpailua, vaikuttaa yritysten omaisuuden suojaan ja aiheuttaa määräävän markkina-aseman syntymistä. Oikeus-käytännössä on todettu, että jätelain mukaan jäteyhtiön palveluhankinnoissa on noudatettava julkisista hankinnoista annettua lakia. Siinä säädetään muun ohella kilpailuolosuhteiden hyödyntämisestä, tarjouskilpailuun osallistuvien syrjimättömästä kohtelusta ja hankintojen riittävästä avoimuudesta. Kuljetusyrittäjien tasapuoliset mahdollisuudet osallistua kunnan jätteenkuljetuspalvelujen tuottamiseen on pyritty varmistamaan jätelain palveluhankintoja koskevilla säännöksillä, jotka tulevat sovellettaviksi toteutettaessa jätteenkuljetusten kilpailutusta.

Päätös tulee olla kuntalain ja hallintolain mukaisesti perusteltava ja päätöksessä on ilmoitettava, mitkä seikat ovat vaikuttaneet ratkaisuun. Päätöksenteossa on otettava huomioon jätelain vaatimukset kiinteistöittäisen jätteenkuljetuksen järjestämiseksi. Päätöksestä on tiedotettava kuntalaisille sekä tietoverkossa. Päätöksen tulee olla valituskelpoinen, jolloin päätös on kunnallisvalituksen alainen ja kuntalaisilla, asianosaisilla ja osakaskunnilla ja heidän jäsenillään on valitusoikeus.

Mikäli saostus- ja umpisäiliölietteiden osalta päätetään siirtyä kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen, tapahtuu se jätelaissa määritelty vähintään kolmen vuoden siirtymäajanpuitteissa. Tällä pyritään turvaamaan kuljetusyrittäjien asemaa. Siirtymäajan tulee olla riittävän pitkä, jotta jäteyhtiöllä, kunnilla ja jätteenkuljetusyrityksillä on aikaa sopeutua ja kehittää järjestelmä toimivaksi kokonaisuudeksi sekä kilpailuttaa kuljetusalueet. Siirtymäajan puitteissa voidaan myös selvittää tarve ja mahdollisuudet lietteen käsittelyn vaihtoehtoisista menetelmistä jätevedenpuhdistamolle toimittamisen sijasta (esim. maatalouden omatoiminen jätevesilietteen käsittely).

Jätelain 36 §:n mukaisesti kunnan on kiinteistöittäisten jätteenkuljetuspalvelujen hankintoja suunnitellessaan tehtävä markkinakartoitus. Tarjouspyynnössä jätteenkuljetuspalvelujen kesto on määriteltävä sekä hankinnat ajoitettava siten, että kaiken kokoisilla yrityksillä on mahdollisuudet osallistua tarjouskilpailuihin. Kuljetushankinnat on kilpailutettava osiin jaettuina siten, että useampi kuin yksi yritys voidaan valita palvelun tuottajaksi. Jakamisvelvoitteesta voidaan poiketa vain, jos jakaminen heikentäisi merkittävästi hankinnan kustannustehokkuutta tai muusta vastaavasta, hyvin perustellusta syystä.

Eli kuljetuspalvelut on kilpailutettava julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain mukaisesti siten, että myös uusilla ja eri kokoisilla kuljetusyrityksillä on mahdollisuudet osallistua kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen tuottamiseen.

Kuljetusjärjestelmäpäätöksen tehtyään jätehuoltoviranomaisen tulee seurata ja valvoa säännöllisesti jätelain mukaisten edellytysten täyttymistä. Jätehuoltoviranomaisen tulee reagoida ja tarvittaessa muuttaa päätöstä, jos jätelain vaatimukset eivät täyty.

1.3 Käytetty tausta-aineisto; Siirto-rekisteri, sähköinen siirtoasiakirja ja jätteenkuljetusrekisteri

Selvitystyötä tehtäessä on käytetty kuljetusyrittäjien siirtoasiakirjatietoja Siirto-rekisteristä tai sähköisestä siirtoasiakirjapalvelusta ja jätehuoltoviranomaisen jätteenkuljetusrekisteristä. Tarkasteltavalle alueelle on tehty jätevesiselvitystyötä Äänekoskella vuonna 2021 sekä Multialla ja Petäjävedellä 2022. Lietteenkuljetusten seuranta on aloitettu Äänekoskella vuonna 2022, Multialla ja Petäjävedellä vuonna 2025, minkä vuoksi alueen tiedot jätevesien käsittelyn määräysten mukaisesta toteutumisesta kiinteistöillä on melko tuoreita.

Kunnan jätehuoltoviranomaisella on oikeus saada tietoja pyynnöstä jätteenhaltijalta tai muulta jätehuollon toimijalta jätelain 122 §:n mukaisesti. Tiedonsaantioikeus koskee vain tietoja, jotka ovat tarpeen jätehuollon järjestämisvelvollisuutta koskevien lakisääteisten tehtävien suorittamista varten.

Siirto-rekisteri on Suomen ympäristökeskuksen (Syke) ylläpitämä Suomen sisäisten jätesiirtojen siirtoasiakirjojen tallennus- ja tietojärjestelmä. Siirto-rekisteriin on pitänyt toimittaa tiedot laadituista siirtoasiakirjoista 1.9.2022 alkaen. Jätelain 121 §:n mukaan saostus- ja umpisäiliölietteestä on velvollisuus laatia siirtoasiakirja. Siirtoasiakirjassa on oltava valvonnan ja seurannan kannalta tarpeelliset tiedot jätteen lajista, laadusta, määrästä, alkuperästä, toimituspaikasta ja -päivämäärästä, käsittelytavasta toimituspaikassa sekä kuljettajasta. Tähän liittyen jätelautakunnan alueella toimiville lietteenkuljetusyrittäjille on annettu ohjeistusta mitä tietoja siirtoasiakirjalta tulee löytyä tyhjennysten seurannan kannalta.

Ajantasaisen jäteasetuksen (978/2021) 40 §:n mukaan siirtoasiakirjaan merkitään tiedot jätelain 121 §:ssä tarkoitetussa siirtoasiakirjassa on oltava seuraavat tiedot merkittyinä ja eriteltyinä jätelajin mukaan:

1) jätteen tuottajan tai muun jätteen haltijan, kuljettajan ja vastaanottajan tunnistetiedot;
2) jätteen siirron ajankohta sekä alkamis- ja päättymispaikka;
3) jätenimike sekä kuvaus jätelajista;
4) jätteen määrä;
5) jätteen tyyppi;
6) toiminta, jossa jäte on syntynyt;
7) mahdollisuuksien mukaan ajoneuvon rekisteritunnus;
8) jätteen käsittelytapa toimituspaikassa;
9) jätteen haltijan vahvistus annettujen tietojen oikeellisuudesta;
10) jätteen kuljettajan vahvistus jätteen kuljetettavaksi ottamisesta;
11) jätteen siirron päätyttyä jätteen vastaanottajan vahvistus jätteen vastaanotosta ja tiedot vastaanotetun jätteen määrästä.

Näiden lisäksi siirtoasiakirjassa on oltava seuraavat tiedot merkittyinä ja eriteltyinä:

1) vaarallisesta jätteestä jätteen koostumus, olomuoto ja vaaraominaisuudet sekä jätteen pakkaus- ja kuljetustapa;
2) POP-jätteestä jätteen sisältämät pysyvät orgaaniset yhdisteet sekä jätteen pakkaus- ja kuljetustapa;
3) jäteöljystä jäteöljyn tyyppi;
4) saostus- ja umpisäiliölietteestä kiinteistön haltijan nimi ja yhteystiedot, kiinteistön osoite, kiinteistö- tai rakennustunnus sekä tieto lietesäiliön tyypistä.

Jätelain 121 §: Siirtoasiakirjan laatineen jätteen haltijan tai kotitaloudesta jätettä noudettaessa jätteen kuljettajan, on huolehdittava siirtoasiakirjan tietojen toimittamisesta 142 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuun rekisteriin (Siirto-rekisteri). Tiedot on toimitettava ilman aiheetonta viivytystä. Paperisen siirtoasiakirjan tiedot on toimitettava rekisteriin kolmen kuukauden kuluessa siirron päättymisestä. Tiedot voi toimittaa myös muulla rekisterinpitäjän kanssa erikseen sovitulla tavalla, jos tietojen toimittaminen sähköisessä asiointipalvelussa ei ole mahdollista. Jätteen haltija tai kotitaloudesta jätettä noudettaessa jätteen kuljettaja vastaa antamiensa tietojen oikeellisuudesta.

Mikäli yrittäjällä on käytössä sähköinen siirtoasiakirjapalvelu, useat palveluntarjoajat välittävät tiedot suoraan Siirto-rekisteriin. Esimerkiksi mikäli sähköinen siirtoasiakirja on otettu yhteistyössä jäteyhtiön kanssa, siirtyvät siirtoasiakirjan tiedot suoraan Siirto-rekisteriin, eikä niitä tarvitse enää rekisteriin erikseen toimittaa. Yrittäjän tulee kuitenkin huolehtia, että kaikki tarvittava tieto on viety sähköiselle siirtoasiakirjalle oikein ja kuitattu valmiiksi, jotta tieto siirtyy.

Mikäli yrittäjällä ei ole sähköistä siirtoasiakirjapalvelua, tulee tiedot ilmoittaa Siirto-rekisteriin jätteen kuljettajan itse. Haettaessa jätettä kotitaloudesta, jätteen kuljettaja on velvollinen laatimaan siirtoasiakirjan ja toimittamaan siirtoasiakirjan tiedot Siirto-rekisteriin.

Jätehuoltoviranomainen pystyy tarkastelemaan tietoja suoraan Siirto-rekisteristä. Mikäli tietoja ei ole toimitettu Siirto-rekisteriin tai tiedot ovat puutteellisia, on jätehuoltoviranomaiselle kuitenkin toimitettava tarvittavat siirtoasiakirjojen tiedot (Sydän-Suomen jätelautakunnan jätehuoltomääräykset 32 §).

Kunnan jätehuoltoviranomaisen on merkittävä jätteen kuljettajien antamat tiedot jätelain 143 §:n mukaisesti ylläpitämäänsä rekisteriin. Rekisteri on tarkoitettu jätteenkuljetusten seurantaan ja valvontaan. Saamiensa tietojen perusteella kunnan jätehuoltoviranomainen voi muun muassa arvioida jätelain 37 §:n edellytysten ja määräysten toteutumista.

Sammakkokangas Oy:llä (jäljempänä jäteyhtiö) on käytössään sama sähköinen jätteenkuljetusrekisteri. Tämä sisältää valtaosan jätelautakunnan omistamasta jätteenkuljetusrekisteristä (jätelaki 143 §, Rekisteri jätteen kuljetuksista). Tiedot jätehuollon toteutumisesta kiinteistöllä ovat ohjelman jätteenkuljetusrekisteriosassa ja asiakasrekisteriosassa ylläpidetään tiedot, jotka tarvitaan jätetaksan mukaisten jätemaksujen laskuttamiseen. Rekisterien sisältöjen tarkemmat tiedot ovat tietosuojaselosteista toimijoiden verkkosivuilta. Tyhjennystiedot saostus- ja umpisäiliölietteiden tyhjennyksistä viedään tähän jätteenkuljetusrekisteriin. Tiedot saadaan joko Siirto-rekisteristä tai ZeroWaste-sähköisestä siirtoasiakirjasta, jos kuljetusyrittäjä on hankkinut siihen lisenssin jäteyhtiön kautta.

Jäteyhtiö tulouttaa nämä käsittelymaksut kunnille erillisen sopimuksen mukaisesti. Siirto-rekisteristä tai ZeroWaste-sähköisestä siirtoasiakirjasta saatujen tyhjennystietojen perusteella tehdään lietteenkäsittelylaskutusta jäteyhtiön toimesta tarkastelussa olevien kuntien; Multian, Petäjäveden ja Äänekosken alueilla. Samaisilla tyhjennystiedoilla tehdään seurantaa lietekaivojen tyhjennysten toteutumista jätehuoltoviranomaisen toimesta ja kehotetaan kaivojen tyhjennykseen, jos kaivoja ei ole tyhjennetty alueellisissa jätehuoltomääräyksissä asetetulla aikavälillä.

2 ALUEEN NYKYTILA

Seuraavaksi tarkastellaan Hankasalmen, Multian, Petäjäveden, Pihtiputaan, Viitasaaren ja Äänekosken nykytilaan saostus- ja umpisäiliölietteiden jätteenkuljetuksessa, avataan ennakkoon lähetettyjen kyselyiden vastauksia sekä muita tällä hetkellä asiaan liittyviä tiedossa olevia seikkoja.

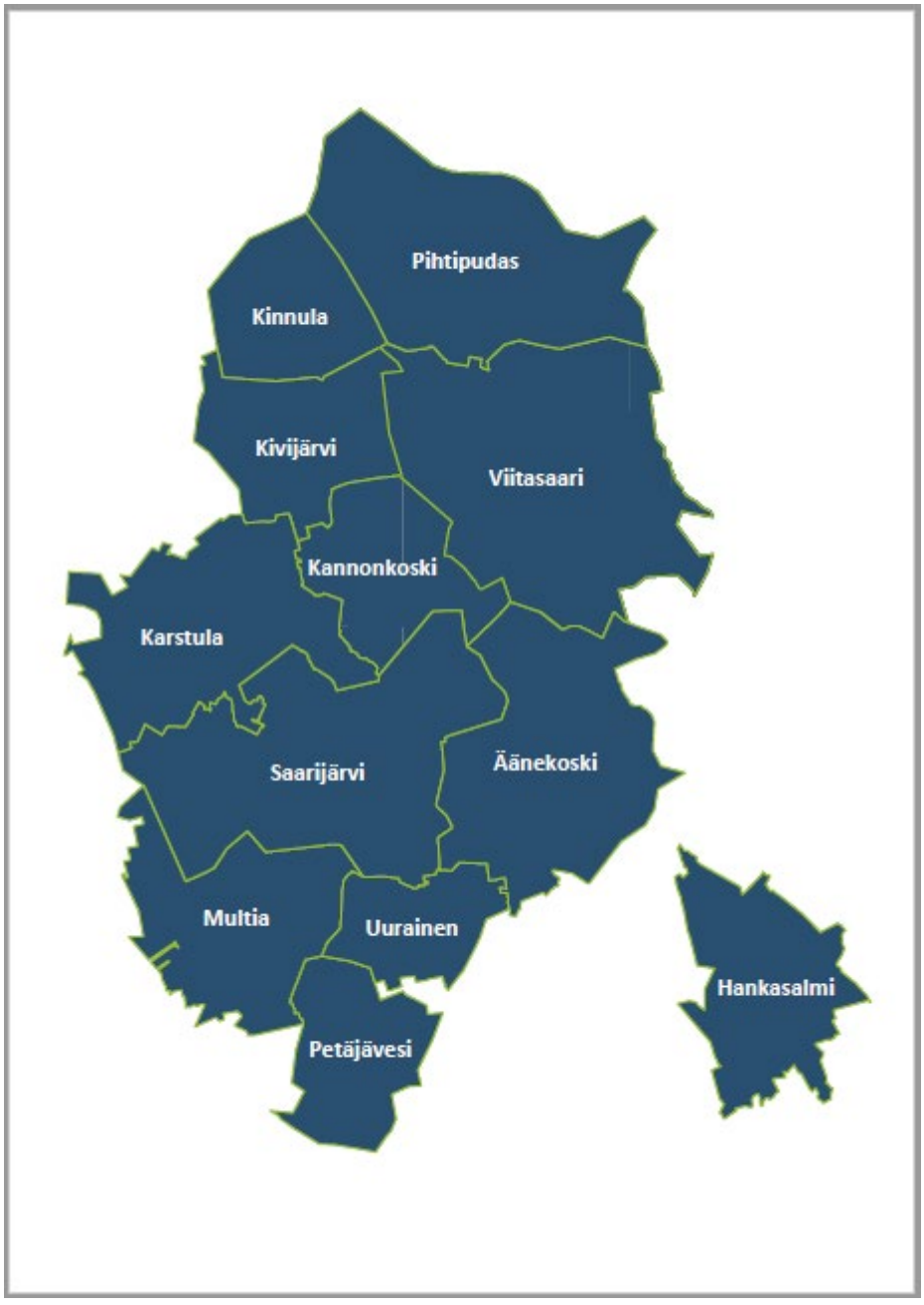

Kuva 1. Sydän-Suomen jätelautakunnan ja Sammakkokangas Oy:n toiminta-alue.

Tällä hetkellä kaikissa tarkastelun alla olevissa kunnissa on saostus- ja umpisäiliölietteille kiinteistön haltijan järjestämänä jätteenkuljetus. Kukin kiinteistön haltija sopii itse valitsemansa kuljetusyrittäjän kanssa jätteen kuljetuksesta kunnan määräämään käsittelypaikkaan; kyseessä on kiinteistön haltijan ja kuljetusyrittäjän välinen sopimus.

Taulukko 1. Arvio kiinteistöistä, joilla on saostus- tai/ja umpisäiliö. Tiedot haettu 04/2026 jätteenkuljetusrekisteristä. Tiedot jätteenkuljetusrekisteriin on koottu kuntien ja vesiosuuskuntien toimittamasta aineistosta, asiakkaiden ilmoittamista tiedoista kiinteistöjen jätevesijärjestelmistä, Siirto-rekisterin siirtoasiakirjatiedoista ja Digi- ja väestöviraston aineistosta.

	Arvio kiinteistöistä määrästä, joilla on saostus- ja/tai umpisäiliö	
	Vakituiset kiinteistöt	Vapaa-ajan kiinteistöt
Hankasalmi	1083	634
Multia	380	257
Petäjävesi	753	316
Pihtipudas	953	643
Viitasaari	1216	1445
Äänekoski	1354	701

Taulukossa 1 on nähtävillä arvio lietesäiliöllisten kiinteistöjen määristä kunnittain asumisen vakituisten ja vapaa-ajan kiinteistöjen osalta. Vakituisten kiinteistöjen määrässä on otettu huomioon myös taloyhtiöt, jos tiedossa on ollut, että taloyhtiöllä on tyhjennettävä lietesäiliö.

2.1 Jätehuoltomääräysten velvoitteet

Alueellisissa jätehuoltomääräyksissä 34 § on määritelty lietesäiliöiden vähimmäistyhjennysvälit, jotka koskevat niin vakituista asumista kuin vapaa-ajan asumista. Määräyksissä on myös määritelty mahdollisuudet näistä tyhjennysväleistä poikkeamiselle.

Saostussäiliöistä, pienpuhdistamojen lietetiloista ja muista vastaavista säiliöistä vesikäymälävesiä sisältävä jätevesiliete on poistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran vuodessa. Säiliöistä, johon kerätään pelkästään pesuvesiä, jätevesiliete on poistettava vuosittain ja erillisellä hakemuksella voidaan myöntää vakituiselle kiinteistölle korkeintaan kahden vuoden ja vapaa-ajankiinteistölle kolmen vuoden välein tapahtuva poisto. Poikkeaman myöntämisen perusteena on kiinteistöllä syntyvän lietteen määrä, joka arvioidaan saostussäiliön/-säiliöiden tilavuuden, asukasmäärän, kiinteistön käyttöasteen sekä kiinteistön vedenkäytön määrän perusteella. Säiliöiden kuntoon on kiinnitettävä huomiota tyhjennettäessä ja tyhjentäjän on ilmoitettava havaitsemistaan poikkeamista kiinteistön haltijalle sekä ympäristösuojeluviranomaiselle. Poikkeaman myöntäminen ei oikeuta olla noudattamatta valmistajan käyttö- ja huolto-ohjetta, jossa voi olla velvoitteena vuosittainen tyhjennys tai jopa tiheämpi. Huolto-ohjeen noudattamatta jättäminen voi aiheuttaa esim. järjestelmän toimivuuteen ongelmia tai vähentää käyttöikää.

Käymäläjätevesiä sisältävien jätevesien käsittelyyn tarkoitettujen pienpuhdistamoiden saostussäiliöiden, lietepussien tai suodattimien lietteenpoisto on tehtävä yhden vuoden vähimmäisvelvoitetta useammin, jos valmistajan antamat ohjeet näin edellyttävät.

Umpisäiliöitä ja niiden täyttymistä sekä täyttymishälyttimen toimintaa on seurattava säännöllisesti, vähintään kerran vuodessa. Umpisäiliöt on tyhjennettävä viimeistään niiden täyttyessä.

Hiekanerotuskaivot, öljynerotuskaivot ja rasvanerotuskaivot on tarkastettava ja tyhjennettävä säännöllisin välein, kuitenkin aina tarvittaessa ja vähintään kerran vuodessa. Erotuskaivojen hälyttimet on tarkastettava säännöllisesti ja pidettävä kunnossa. Fosforinpoistokaivot on tarkistettava säännöllisesti, vähintään kerran vuodessa. Fosforinpoistokaivot on tyhjennettävä tarvittaessa.

Kiinteistön haltijan on pidettävä kirjaa lietteenpoistoista. Jätevesilietteen, umpisäiliöiden jätevedet sekä erotuskaivojen lietteet saa luovuttaa kuljetettavaksi vain sellaiselle toimijalle, joka on hyväksytty jätelain mukaiseen jätehuoltorekisteriin. Jätevesilietteet umpisäiliöiden jätevedet sekä muut vastaavat lietteet on toimitettava kunnan osoittamaan vastaanottopaikkaan (Sydän-Suomen jätelautakunnan jätehuoltomääräykset 34 §).

Jätehuoltomääräyksissä määritellään myös lietekaivon kunnossapidosta niiden saavutettavuudesta. Näillä pyritään varmistamaan, ettei ympäristölle muodostu haittoja ja takaamaan kaivojen tyhjentäjille turvalliset työskentelyolosuhteet. Kiinteistön omistajan tai kiinteistön muun haltijan on huolehdittava, että kiinteistön lietesäiliöt ja niihin liittyvät rakenteet ovat ehjiä, turvallisia ja tarkoitukseensa sopivia. Lietetilan on oltava rakenteeltaan ja kunnoltaan sellainen, että siitä ei tyhjentämisen yhteydessä pääse tyhjennyskalustoon maa-aineksia.

Kiinteistön haltijan on annettava lietesäiliön tyhjentäjälle tarvittavat ohjeet tyhjennyksen suorittamiseksi. Kiinteistön haltija vastaa siitä, että lietesäiliöiden luokse pääsee esteettömästi ja turvallisesti. Yleisesti käytössä olevalla tyhjennyskalustolla on päästävä tyhjennettäessä 20 metrin etäisyydelle lietesäiliöstä siten, että korkeusero säiliöön on enintään 5 metriä. Nostokorkeus on maksimissaan 10 m, jossa täytyy huomioida korkeusero imupainevaunulta aina lietesäilöin pohjaan. Lietetilan sijainti on oltava tyhjennysajankohtana selkeästi merkittynä ja tyhjennettävien säiliöiden kannet tulee olla näkyvissä. Lietesäiliöiden kansien pitää olla käsin tai käsikäyttöisellä apuvälineellä tyhjentäjän aukaistavissa työturvallisuutta vaarantumatta. Tyhjentäjän on suljettava kansi huolellisesti. Kiinteistön haltija vastaa muista lietesäiliön tyhjennyksen jälkeisistä toimenpiteistä, kuten lietesäiliön mahdollisesta lukitsemisesta (jätehuoltomääräykset 35 §).

2.2 Lietteen omatoiminen käsittely

Jätelain 32 §:n mukaisesti kunnan järjestämisvastuulle kuuluu lähtökohtaisesti kaikki asumisessa syntyvä jäte, mukaan lukien vaaralliset jätteet, saostus- ja umpikaivolietteet ja muut kiinteistökohtaisten jätevesijärjestelmien jätteet. Tällä hetkellä ainoat lietteiden vastaanottopaikat ovat kunnalliset jätevedenpuhdistamot, koska tiettävästi alueella ei ole muita ympäristöluvallisia käsittelyvaihtoehtoja.

Lietteen omatoiminen käsittely on kielletty lukuun ottamatta jätehuoltomääräyksien 36 §:n sisällytettyjä tilanteita. Jätevesilietteen omatoimisesta käsittelystä on aina tehtävä etukäteen kirjallinen hakemus jätehuoltoviranomaiselle. Mikäli lietteen käsittely on hakemuksen pohjalta katsottu asianmukaiseksi, saa omassa asumisessaan syntyvän lietteen levittää käsiteltynä lannoitustarkoituksessa omalle pellolle tai omassa hallinnassa olevalle pellolle. Liete on aina käsiteltävä hygieeniseksi kalkkistabiloimalla (kuva 2) tai muulla Ruokaviraston ja ympäristönsuojeluviranomaisen hyväksymällä tavalla. Hygienisoinnilla tarkoitetaan lietteen käsittelemistä siten, että siitä tuhoutuvat haitalliset pieneliöt, bakteerit ja virukset. Lietteen käsittelyssä ja peltokäytössä on noudatettava lannoitevalmistelakia (539/2006), nitraattiasetusta (1250/2014) ja maa- ja metsätalousministeriön asetusta lannoitevalmisteista (24/2011). Saostuskaivojen, pienpuhdistamoiden, umpisäiliöiden ja vastaavien jätevesilietteitä tai jätevesiä ei saa levittää metsään tai muualle maastoon. Omatoimiluvallisten tulee raportoida vuosittain 31.12. mennessä jätehuoltoviranomaiselle toteutuneista tyhjennyksistä ja lietteen käsittelystä, jotta voidaan seurata luvan perusteiden toteutumista.

Jätelain 42 §:n mukaan jätteen haltijan on vuosittain annettava tiedot kunnan jätehuoltoviranomaiselle toiminnassa syntyneen jätteen lajista ja määrästä sekä jätteen toimituspaikoista ja käsittelytavasta, jos on poikettu velvollisuudesta luovuttaa jäte kunnan järjestämään jätehuoltoon.

Saostussäiliön tai pienpuhdistamon lietetilan tai muun vastaavan käsittelylaitteiston lietteen omatoimiseen käsittelyyn voi hakea lupaa omatoimiseen kompostointiin. Hakemus käsitellään ja luvan saadessaan tulee liete kompostoida kiinteistöllä alueellisten jätehuoltomääräysten 18 § mukaisesti. Omatoimisen luvan kompostointiin voi saada, jos kiinteistöllä on käytössään vain kantovesi tai jos muodostuvan lietteen määrä on vähäinen ja se on kiinteässä muodossa, eikä sen käsittely kiinteistöllä aiheuta vaaraa tai haittaa ympäristölle tai terveydelle.

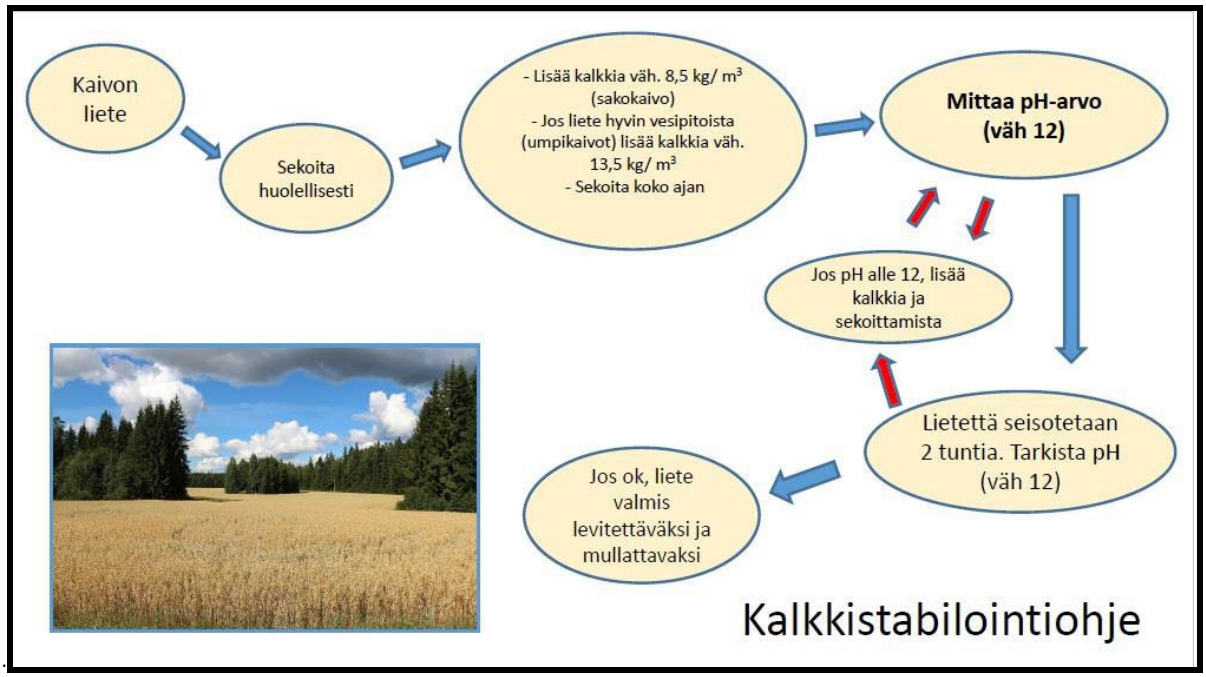

Kuva 2. Kalkkistabilointiohje lietteen omatoimiseen käsittelyyn.

2.3 Jätevedenpuhdistamot

Jätelain § 41 mukaisesti kunta vastaa sen vastuulle kuuluvan jätteen vastaanottopaikan järjestämisestä. Mikäli kunta on osoittanut vastaanottopaikaksi kunnan jäteveden puhdistamon, tulisi kaikki kunnassa syntyvä liete toimittaa tälle kunnan puhdistamolle. Kunta voi myös päättää, että lietettä voi toimittaa esim. naapurikunnan puhdistamolle. Käytännössä siis jätelautakunta voi määrätä, että liete tulee toimittaa kunnan omalle puhdistamolle. On kuitenkin sovittu, että Sydän-Suomen jätelautakunnan alueella voi lietteitä viedä toisen kunnan puhdistamoille, esim. Multialta Petäjävedelle tai Viitasaarelta Pihtiputaalle. Jätehuoltoviranomainen ja jäteyhtiö ovat tehneet kuntien kanssa sopimukset lietteen vastaanottamisesta ja laskuttamisesta. Lähtökohtaisesti kaikki asumisessa syntyvät saostus- ja umpisäiliölietteet tulisi siis käsitellä kuntien jätevedenpuhdistamoilla.

Hankasalmen jätevedenpuhdistamo on kaksilinjainen biologiskemiallinen rinnakkaissaostuslaitos. Vedenkäsittelyprosesseja ovat esikäsittely, ilmastus sekä jälkiselkeytys. Ylijäämäliete kuivataan ja kuivattu liete viedään Mustankorkealle, Jyväskylään. Puhdasvesi johdetaan vesistöön, Kuuhankaveteen.

Multialla lietteet toimitetaan vastaanoton jälkeen siirtolinjaa pitkin Keuruulle käsiteltäväksi. Tähän on suunnitteilla muutoksia, mutta niistä ei ole vielä varmuutta.

Petäjäveden käsitellyt jätevedet johdetaan purkuputkea pitkin Jämsänvesi-Petäjäveteen, Selkäsaaren itäpuolelle (www.yle.fi).

Pihtipudas käsittelee lietteensä jätevedenpuhdistamolla. Vastaanottopisteessä lietteet ensin välpätään, josta liete johdetaan jätevedenpuhdistamon tulopumppaamoon. Tulopumppaamosta liete lähtee normaaliin puhdistuskiertoon biologis-kemialliseen rinnakkaissaostuslaitokseen. Lietteille ei ole tasaavaa välisäiliötä, joten lietteiden vastaanottokyky on rajallinen lyhyellä aikavälillä. Mitään kuutiorajaa lietteiden tuontiin ei ole kuitenkaan tarvinnut toistaiseksi asettaa, vaan kuljetusyritykset ovat jakaneet kuormien ajot pitkin viikkoa, jolloin vastaanottokyky säilyy.

Viitasaarella puhdistamo saneerattiin vuoden 2001 aikana aktiivilietteellä toimivaksi biologiskemialliseksi rinnakkaissaostuslaitokseksi. Saneerauksessa puhdistamolle rakennettiin ilmastusaltaat ja jälkiselkeytysallas. Nykyisin jätevedet kulkevat pumppaamolta porrasvälpän kautta hiekanerotukseen. Hiekanerotuksesta jätevesi johdetaan rumpusiivilän kautta ilmastusaltaisiin, jossa jätevedestä poistetaan biologisesti typpeä ja hapetetaan orgaanista ainesta. Puhdistusprosessissa poistettava ylijäämäliete sakeutetaan ja kuivataan puristamalla, minkä jälkeen liete kompostoidaan kompostointikentällä sekoitettuna puun kuoreen ja hakkeeseen. Kiintoaineen mukana poistuu myös fosforia. Kompostointikenttä sijaitsee asfaltoidulla alueella puhdistamon vieressä. Evira on myöntänyt laitoshyväksynnän maanparannuskompostille. Puhdistamolta vesi johdetaan Keiteleeseen (www.alva.fi).

Äänekosken Energialla on jätevedenpuhdistamot Äänekosken Teräväniemessä ja Konginkankaan Tihusuolla. Konginkankaalla vastaanotetut lietteet käsitellään Konginkankaan jätevedenpuhdistamolla, mutta prosessista syntyvä ylijäämäliete ajetaan Äänekoskelle Teräväniemeen käsiteltäväksi/kuivattavaksi. Myös Sumiaisissa otetaan vastaan umpisäiliölietettä, josta se pumpataan Teräväniemeen käsiteltäväksi. Äänekosken Teräväniemen jätevedenpuhdistamo on monin tavoin energiatehokkaampi ja ympäristöystävällisempi kuin aiemmin. Puhdistamoa lämmitetään jätevedestä talteen otetulla lämmöllä, sen prosessin jäteliete hyödynnetään biokaasun raaka-aineena.

Jätevesilietteitä toimitetaan kuljetustietojen mukaan alueilta myös muille kunnallisille jätevedenpuhdistamoille, kuten Saarijärvelle tai Kannonkoskelle, pääsääntöisesti lyhyemmän kuljetusmatkan tai tyhjennysten reititysten vuoksi. Osa yrittäjistä vie lietteitä myös esim. Jyväskylään oman toimipisteensä lähettyville tai Petäjävedeltä Jämsään. Tämä aiheuttaa sen, että saman kunnan alueen asiakkailla saattaa käsittelymaksu olla eri suuruinen sen mukaisesti, mihin jätteenkuljetusyrittäjä lietteen toimittaa. Vaihtelua voi olla myös asiakkaan omien tyhjennysten käsittelyhinnoissa, jos eri tyhjennyskerralla lietteet toimitetaan eri jätevedenpuhdistamoille. Yrittäjät toimittavat lietteet luvallisiin vastaanottopaikkoihin. Asiakkailta tai muulta yhteistyötaholta on tullut joitakin ilmoituksia naapurin, kyläläisen tms. lietteen tyhjentämisestä ja sijoittamisesta metsään, peltoon tms. ilman asianmukaista lupaa ja hygienisointia. Nämä tapaukset menevät ympäristöviranomaiselle tiedoksi, joka aloittaa asiasta tarvittavat toimenpiteet.

2.4 Lietteen tyhjennysten ja käsittelyn laskutus

Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kiinteistön haltija velvoitetaan solmimaan sopimus yksityisen yrityksen kanssa jätteen kuljettamisesta; kuljetusyrittäjä perii tällöin tyhjennys- ja kuljetuspalvelusta yksityisoikeudellisen maksun. Jätteenkuljetusyrittäjät laskuttavat siis tyhjennys- / kuljetusmaksun kiinteistönhaltijan kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti.

Jätteenkuljetuksesta kiinteistön haltijalle toimitettavasta laskusta tulee ilmetä ainakin maksettava määrä, eräpäivä, maksuosoite, maksun peruste riittävän tarkasti yksilöitynä, tieto viivästysseuraamuksista, ohjeet huomautuksen tekemistä varten sekä laskuttajan yhteystiedot. Jos yksityisoikeudellinen maksu jätetään maksamatta, tarvitaan sen perimiseksi ulosottotoimin käräjäoikeuden päätös.

Tarkastelussa olevissa kunnista Multialla, Petäjävedellä ja Äänekoskella on käytössä järjestely vuoden 2025 alusta, jossa kunnallinen jäteyhtiö laskuttaa kuntien jätevedenpuhdistamoiden käsittelymaksun asiakkailta, kun liete on toimitettu toimialueen jätevedenpuhdistamoille ja tulouttaa sen kuntiin. Kunnan jätemaksu määrätään kunnan jätehuoltoviranomaisen hyväksymässä taksassa. Jätelautakunta on hyväksynyt jätetaksaan lietteenkäsittelymaksut kuntien ilmoittamien hintojen mukaisesti. Hankasalmelle, Pihtiputaalle ja Viitasaarelle jätevedenpuhdistamoille toimitetun lietteen käsittelymaksun laskuttavat kuljetusyrittäjät asiakkailta tyhjennys- ja kuljetusmaksun lisäksi ja jätevedenpuhdistamo / kunta laskuttaa käsittelymaksun yrittäjiltä.

Taulukko 2. Saostus- ja umpikaivolietteiden käsittelyhinnat kunnittain 1.1.2026 alkaen Sydän-Suomen jätelautakunnan alueella.

KUNTA	Saostussäiliö-liete €/m³ (alv 0 %)	Saostussäiliö-liete €/m³ (alv 25,5 %)	Umpisäiliö-liete €/m³ (alv 0 %)	Umpisäiliöliete €/m³ (alv 25,5 %)
Hankasalmi	8,00	**10,04**	8,00	**10,04**
Kannonkoski	11,64	**14,61**	5,28	**6,63**
Karstula	15,98	**20,05**	7,52	**9,44**
Kinnula	21,00	**26,36**	13,00	**16,32**
Kivijärvi	10,00	**12,55**	10,00	**12,55**
Multia	13,52	**16,97**	13,52	**16,97**
Petäjävesi	15,25	**19,14**	7,30	**9,16**
Pihtipudas	7,06	**8,86**	4,79	**6,01**
Saarijärvi	17,99	**22,58**	8,99	**11,28**
Uurainen	13,23	**16,60**	11,03	**13,84**
Viitasaari	17,84	**22,39**	5,88	**7,38**
Äänekoski Teräväniemi	13,53	**16,98**	5,38	**6,75**
Äänekoski Konginkangas	30,99	**38,89**	12,24	**15,36**
Äänekoski Sumiainen	19,13	**24,01**	6,35	**7,97**

2.5 Lietetyhjennysten seuranta

Jätehuoltoviranomaisen yksi tehtävistä on seurata kunnan vastuulle kuuluvien jätteiden osalta jätehuoltovelvoitteiden täyttymistä. Lietehuollossa tämä merkitsee sitä, että viranomaisen tulee valvoa saostussäiliöiden ja niihin rinnastettavien lietesäiliöiden, kuten pienpuhdistamojen, tyhjennysvelvoitteiden täyttymistä vakituisilla ja vapaa-ajan asuinkiinteistöillä. Kunnan jätehuoltoviranomaisen oikeudesta saada tietoja pyynnöstä jätteenhaltijalta tai muulta jätehuollon toimijalta säädetään jätelain §:ssä 122.

Seuranta tehdään kuljetusyrittäjien toimittamien tietojen perustella. Siirtoasiakirjatiedot tulee toimittaa Siirto-rekisteriin, josta tyhjennystiedot haetaan. Tyhjennystietoja saadaan myös sähköisestä ZeroWaste-siirtoasiakirjajärjestelmästä, jos yrittäjä on tehnyt tästä sopimuksen jäteyhtiön kanssa. Tyhjennystieto kirjataan jätteenkuljetusrekisteriin. Tyhjennyksiä tarkastellaan vuosittain ja mikäli saostuskaivolliselta kiinteistöltä puuttuu tyhjennystieto tarkasteltavalta aikaväliltä, kehotetaan asiakasta tilaamaan tyhjennys viipymättä.

Jätelautakunta on aloittanut Äänekoskella seurannan toteuttamisen vuonna 2022 vakituisille kiinteistöille ja vapaa-ajan kiinteistöille 2024. Multian ja Petäjäveden vakituisille kiinteistöille seuranta tehtiin ensimmäisen kerran vuonna 2025 ja vapaa-ajan kiinteistöille se tehdään vuonna 2026. Seurannassa on tarkasteltu kiinteistöjä, joissa ei ole edellisen kuluneen kalenterivuoden aikana tehty tyhjennyksiä, huomioiden kiinteistöt, joille on myönnetty pidennetty lietteen poistoväli tai jätehuollon keskeytys. Vakituisessa asumisessa oleville kiinteistöille seurantaa tehdään vuosittain ja vapaa-ajan kiinteistöille pääsääntöisesti joka toinen vuosi. Seurannassa tarkastellaan aina edellisen vuoden tyhjennysten toteutumista.

Hankasalmella, Pihtiputaalla ja Viitasaarella ei seurantaa ole voitu vielä aloittaa, koska jätteenkuljetusrekisterin kasaaminen kaivotietojen osalta on kesken. Seuranta aloitetaan näille kunnille, kun rekisteri on valmistunut eli vuoden 2027 alusta.

Lietehuollon seurannan haasteita:

- Siirtoasiakirjojen tiedot ovat puutteellisia.
  - Osa tyhjennystiedoista puuttuu Siirto-rekisteristä tai kuljetusyrittäjien toimittamista tiedoista kokonaan, vaikka tyhjennys olisi tehty asianmukaisesti
  - Osoite tai kiinteistörekisteritiedoissa on virhe tai kiinteistörekisteritunnusta ei ole ollenkaan, jolloin tyhjennys ei kohdistu oikealle kiinteistölle; vaarana laskuttaa väärää asiakasta tai joudutaan etsimään tietoa oikeasta asiakkuudesta käsin eri järjestelmistä
  - Tiedot eivät siirry Siirto-rekisteriin sähköiseltä siirtoasiakirjalta, kun yrittäjä ei kuittaa tyhjennystapahtumaa valmiiksi; tiedot jäävät ainoastaan sähköiseen siirtoasiakirjaan siirtymättä Siirto-rekisteriin, jossa tietojen tulisi olla saatavilla
  - Lietemäärä puuttuu kokonaan, jolloin ei tiedetä laskutettavaa määrää; joudutaan kysymään erikseen kuljetusyrittäjiltä
  - Saostus- ja umpisäiliölietteet on kirjattu samaksi lietteeksi; laskutetaan väärin, koska näillä yleensä eri käsittelymaksut
  - Kirjataan virheellinen tieto lietteen tyypistä (tyhjennetty umpisäiliölietettä, vaikka ollut saostussäiliölietettä); tyhjennystieto ei kirjaudu oikein ja lähtee virheellinen tyhjennyskehotus sekä laskutetaan väärällä käsittelymaksulla
  - Useamman kiinteistön yhteiskaivon tiedot kirjattu vain yhdelle kiinteistölle, jolloin toisen kiinteistön tyhjennys näyttää siltä, ettei sitä ole tehty
  - Tietoja viedään myöhässä rekisteriin, jolloin raportit on jo ajettu jätehuoltorekisteriin; tietoja jää puuttumaan ja tyhjennystieto ei kirjaudu oikein, laskutus jää tekemättä tai se tehdään myöhässä ja asiakkaalle lähtee virheellinen tyhjennyskehotus
  - Laskutusosoitetta ei ole kirjattu, jos kiinteistö on vapaa-ajan kiinteistö; laskutus viivästyy ja tieto joudutaan etsimään erikseen

- Jätehuoltorekisterissä on virheellistä tietoa
  - Jätehuoltoviranomaisen tiedoissa saattaa olla virheellinen tieto kiinteistön jätevesijärjestelmästä asiakaskortilla, jos tätä tietoa ei ole ilmoitettu viranomaiselle ja korjattu järjestelmään
  - Jätehuoltorekisten tiedoissa on virheellinen kiinteistörekisteritunnus; tyhjennys kohdistuu väärälle asiakkuudelle

- Muita puutteita/ongelmia
  - Lietteen omatoimiset käsittelijät eivät ole hakeneet lupaa tai raportoineet ja nousevat näin ollen tyhjentämättömien lietekaivojen listalle
  - Tyhjennys kirjautuu kiinteistön uudelle asukkaalle, vaikka tyhjennyksen on tilannut edellinen asukas → laskutusrytmi
  - Tyhjennystieto kohdistunut väärälle rakennukselle, jos kiinteistöllä useampi rakennus
  - Välillä huomautus lähtee sellaisille kiinteistöille, joille ei olisi tarvetta; hakuun jää virheellisesti lopetettuja tai keskeytettyjä kiinteistöjä tai ei olla huomioitu pidennettyjä tyhjennysvälejä

- Henkilöstö- ja talousresurssit
  - Lietehuollon seuranta vie suhteellisen paljon aikaa; tietojen kirjaaminen ja korjaaminen, virheellisten tietojen etsintä, tyhjennystietojen seulonta, kehotuskirjeiden postitus, asiakaspalvelu sekä jätehuoltoviranomaisella sekä jäteyhtiöllä, viranhaltijapäätösten teko
  - Kirjeiden lähettäminen on kallista, joten pyritään lähettämään tyhjennyskehotukset sähköisesti
  - Lietehuollon seuranta katetaan lietehuollon perusmaksulla, joka määräytyy kaikille kiinteistöille, joilla on kiinteistöllä lietekaivo ja tämä on kirjattu jätteenkuljetusrekisteriin

Lietehuollon seurantakirjeiden lähettäminen aiheuttaa aina ruuhkaa jätehuoltoviranomaiselle sekä jäteyhtiön asiakaspalveluun. Asiakkaat lähestyvät, jos tiedoissa on virheitä, tai ilmoittavat milloin tilaavat tyhjennykset tai kysyvät neuvoja lietteen poistovälin pidennyshakemuksen tekoon. Seuranta tuo useita kymmeniä tai jopa satoja hakemuksia tyhjennysvälin pidentämiseksi ja nämä vaativat aina viranhaltijapäätöksen, joten viranomaisen työmäärä kasvaa huomattavasti seurannan myötä. Esimerkiksi vuonna 2025 lietehuollon tyhjennysvälin pidennyspäätöksi tehtiin koko Sydän-Suomen jätelautakunnan alueella 145 kappaletta. Lietteen omatoimisen käsittelyn päätöksiä tehtiin 32 kappaletta vuonna 2025. Päätöstenteko ruuhkautuu siis kehotuskirjeiden myötä pahasti ja päätöstenteko venyy normaalia pidemmäksi ja vaikuttaa edelleen seuraavan vuoden päätöksenteossa.

Viime kädessä, jos tyhjennyksiä ei tehdä jätehuoltomääräysten mukaisesti ja sitä ei tehdä kehotuksista huolimatta, voidaan asia siirtää valvovalle viranomaiselle eli ympäristönsuojeluviranomaiselle, jolla on mahdollisuus tarvittaessa käyttää hallintopakkokeinoja.

2.6 Tarkastelussa olevan alueen kuljetusyrittäjät

Jätteenkuljetuspalveluja tarjoavien yritysten toiminta on oltava hyväksytty lupa- ja valvontaviraston (LVV) ylläpitämään jätehuoltorekisteriin (jätelaki 96 §). Suomen sisällä tapahtuvista jätteiden kuljetuksista sekä jätteen kuljettajan, välittäjän ja kerääjän tarvitsemista viranomaishyväksynnästä säädetään jätelaissa ja jäteasetuksessa.

Kiinteistöittäistä jätteenkuljetusta suorittavan jätteen kuljettajan on annettava säännöllisesti kunnan jätehuoltoviranomaiselle seurantaa varten tarpeelliset tiedot toteuttamistaan jätteen kuljetuksista, jotka saadaan Siirto- rekisteristä, jonne kuljetusyrittäjien on toimitettava tiedot siirtoasiakirjoista.

Alueilla, joilla on käytössä kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus, tulee kuljettajan tarjota kuljetuspalveluja tasapuolisin ja syrjimättömin ehdoin kaikille alueen jätteen haltijoille. Kuljettaja ei saa perusteettomasti kieltäytyä tarjoamasta palvelua alueella sijaitsevalle palvelua pyytävälle kiinteistölle. Mahdollista määräävää markkina-asemaa ei saa käyttää hyväksi eivätkä alueella toimivat kuljetusyrittäjät saa jakaa markkinoita kilpailulain vastaisesti. Jätteenkuljetuksesta perittävien maksujen on oltava tasapuolisia ja kohtuullisia. Kiinteistön haltijalle annettavassa tarjouksessa ja laskussa on maksun perusteet ilmoitettava selkeästi.

Alla listattuna tarkastelussa olevan alueen kuljetusyrittäjät, joilla on Lupa- ja valvontaviraston myöntämä jätteenkuljetuslupa lietteen (20 03 04) kuljettamiseen. Lista on laadittu yrityksen kotipaikan mukaisesti. Kotipaikaltaan tarkasteltavien kuntien ulkopuoliset yrittäjät on listattu erikseen.

HANKASALMI

Ei paikallista yrittäjää

MULTIA

Kallio Tauno (yksittäisiä tyhjennyksiä vain omille kiinteistöille)

Linna Marko (yksittäisiä tyhjennyksiä vain omille kiinteistöille)

Pienimäki Timo

PETÄJÄVESI

Kuosmanen Markku (toimii useammassa kunnassa alueella)

PIHTIPUDAS

Ketteräkone Ky (toimii useammassa kunnassa alueella)

Leppänen Kari (toimii useammassa kunnassa alueella)

VIITASAARI

Ei paikallista yrittäjää

ÄÄNEKOSKI

Colliander Jorma traktoriurakointi (toimii useammassa kunnassa, kuntien raja-alueet)

Hannu ja Seppo Anttonen Oy (yksittäisiä tyhjennyksiä)

Hänninen Veli-Pekka (pääasiassa Sumiainen ja Suolahti)

Koneurakointi T. Toivonen (Sumiainen ja Suolahti)

Pasanen, Kauko (pääasiassa Konginkangas ja Sumiainen)

Pohto Seppo (Sumiainen)

Puuksi Oy (pääasiassa Sumiainen)

Tero Lamberg, Hirvaslahti-yhtiöt

Lisäksi kahdella yrittäjällä on lupa, mutta he ovat ilmoittaneet, etteivät tee enää lietesäiliöiden tyhjennyksiä.

Osa alueen lietteenkuljetusyrittäjistä tekee tyhjennyksiä myös kuntarajojen ulkopuolella alueen muissa kunnissa, lähinnä raja-alueilla. Alueella toimii myös Sydän-Suomen jätelautakunnan kuntien ulkopuolisia toimijoita Siirto-rekisterin vuosien 2024 ja 2025 tyhjennystietojen tai asiakkaiden tekemän ilmoituksen mukaan.

Näitä yrittäjiä ovat (suluissa tieto, missä tekevät tyhjennyksiä):

Delete Finland Oy (yksittäisiä tyhjennyksiä Hankasalmella ja Äänekoskella)
Eerola-Yhtiöt Oy (tyhjennyksiä Viitasaarella ja Äänekoskella)
Erkki Salminen Oy (yksittäisiä tyhjennyksiä Petäjävedellä)
Jyväskuljetus Ky (yksittäisiä tyhjennyksiä Petäjävedellä ja Viitasaarella)
Jätekuljetus Tulla Ky (yksittäisiä tyhjennyksiä Hankasalmella)
Keiteleen jätehuolto (yksittäisiä tyhjennyksiä Viitasaarella)
Kuljetus ja Maansiirto Toivola Oy (yksi tyhjennys Pihtiputaalla vuonna 2024)
Kuljetus Kimmo Holopainen Oy (yksittäisiä tyhjennyksiä Pihtiputaalla ja Viitasaarella)
Kuljetus Matti Kakko Ky (yksittäisiä tyhjennyksiä Äänekosken raja-alueilla)
Kuljetus-Savolainen Oy (yksittäisiä tyhjennyksiä Multian raja-alueilla)
Lassila & Tikanoja Oy (koko alue)
Laukaan Puhtaanapito Oy (Äänekoski ja yksittäisiä tyhjennyksiä Hankasalmella ja Viitasaarella)
Linlog Ky (yksittäisiä tyhjennyksiä Multialla)
Lokapalvelu Siili Oy (yksittäisiä tyhjennyksiä Hankasalmella ja Viitasaarella)
Meine Oy (Hankasalmi)
Pyhäsalmen Jätekuljetus Oy (yksittäisiä tyhjennyksiä Pihtiputaalla)
Pynnönen Jukka (yksittäisiä tyhjennyksiä Äänekosken raja-alueilla)
Saarijärven Lokapalvelu Oy (Äänekoski, yksittäisiä tyhjennyksiä Multialla ja Viitasaarella)
Sydän-Suomen Kuljetus Oy (Hankasalmi)
Tmi Ari Paatelainen (Multia ja yksittäisiä tyhjennyksiä Petäjävedellä ja Äänekoskella)
Traktoripalvelu Moisio (Multian raja-alueet)
Ympäristönhuolto Kotilainen Oy (Äänekoski, Viitasaari)

Suomen ympäristökeskus ylläpitää palvelua, www.jatehuoltokompassi.fi, josta voi käydä tarkastamassa jätehuoltorekisteriin merkittyjä yrityksiä. Hakua voi tehdä kuljetusyrittäjällä, y-tunnuksella, kotipaikalla, toiminta-alueilla tai jätenimikkeellä.

2.7 Ennakkokyselyn vastaukset

Jätehuoltoviranomainen on lähettänyt vuosina 2024 ja 2025 saostus- ja umpikaivolietteiden käsittelystä tiedotteen (liite 1) ja kyselyn yhdessä jo aiemmin Kannonkoskelle, Karstulaan, Kinnulaan, Kivijärvellä ja Saarijärvelle tehdyn selvitystyön kanssa.

Tiedote ja kysely on laitettu seuraaville asianosaisille:

- Keski-Suomen ELY-keskukselle (nykyinen Lupa- ja valvontavirasto) (liite 2)
- Sammakkokangas Oy:lle (liite 3)
- Tarkastelussa olevien jäsenkuntien (Hankasalmi, Multia, Petäjävesi, Pihtipudas, Viitasaari, Äänekoski) teknisille toimille tai kunnan lietteen käsittelystä vastaaville sekä kunnan jätehuollon valvoville viranomaisille = ympäristöviranomaisille (liite 4)
- Kaikille tiedossa olleille alueella tyhjennyksiä tekeville luvallisille lietteen kuljetusyrittäjille (liite 5). Yrittäjille on mennyt samaa kyselyä eri päivämäärätiedoilla postituksen tavasta ja ajankohdasta riippuen.
- Erillinen Webropol-kysely 277:lle saostus- ja umpisäiliötyhjennysten piirissä olevalle asiakkaalle (liite 6)

Kyselylomakkeilla pyrittiin kartoittamaan mm. nykyisen järjestelmän toimivuutta, puhdistamoiden tilaa ja palveluiden saatavuutta. Kysely lähti yhteensä alueen 34 ELY-keskuksen luvalliselle lietteenkuljetusyrittäjälle. Kyselyihin vastasi 19 yrittäjää ja neljä ilmoitti, ettei aio vastata.

Kunnilta tuli vastauksia kyselyihin neljältä kunnalta/jätevedenpuhdistamoista vastaavalta; Alva Oy:ltä (Viitasaaren jätevedenpuhdistamosta vastaavalta), Pihtiputaan kunnalta, Pihtiputaan Lämpö ja Vesi Oy:ltä, ja Äänekosken Energialta. Kyselyyn vastasi myös neljä ympäristönsuojeluviranomaista. Kahden kunnan ympäristönsuojeluviranomaiset ilmoittivat, etteivät vastaa kyselyyn. Myös Sammakkokangas Oy vastasi kyselyyn sekä Keski-Suomen ELY-keskus antoi oman lausuntonsa kyselyyn.

Jätehuoltoviranomainen lähetti myös erillisen kyselyn saostus- ja umpisäiliötyhjennysten piirissä oleville asiakkaille 16.1.2026. Kysely lähetettiin Webropol-järjestelmän kautta sähköpostitse 154 selvityksessä olevien kuntien asiakkaille; Hankasalmelle, Multialle, Petäjävedelle, Pihtiputaalla ja Viitasaarelle 25 asiakkaalle per kunta sekä Äänekoskelle 29 asiakkaalle. Kyselyt lähetettiin satunnaisotannalla sellaisille asiakkaille, joilla on jätehuoltorekisterissä joko saostus- tai umpisäiliö ja sähköpostiosoite. Kysely oli anonyymi ja siinä oli vastausaikaa 1.2.2026 saakka. Vähäisten vastausten vuoksi lähetettiin kyselystä muistutus uudelleen 13.2.2026 ja samalla lähetettiin lisää kyselyitä uusille satunnaisotannalla valituille asiakkaille ja pidennettiin vastausaikaa 1.3.2026 saakka. Lisäkyselyitä laitettiin Hankasalmelle, Multialle, Petäjävedelle, Pihtiputaalla ja Viitasaarelle 20 asiakkaalle per kunta sekä Äänekoskelle 23 asiakkaalle. Äänekoskelle laitettiin useammalle, koska Äänekoskella on väestöä runsaammin kuin muissa kunnissa. Kaikkiaan kyselyitä lähti 277 ja vastauksia saatiin 99 kappaletta, jolloin vastausprosentiksi saatiin 35,7 %. Kuntien ja Webropol-kyselyn vastauksia avataan lisää kunnittain kunkin kunnan kohdalla kohdissa 2.8.1–2.13.1.

Taulukko 3. Vastausten ja vastausprosenttien jakautumien kunnittain. Vastauksen antaneiden asiakkaiden määrä =n.

Kunta	n	Vastausprosentti %
Hankasalmi	14	14,1
Multia	17	17,2
Petäjävesi	12	12,1
Pihtipudas	20	20,2
Viitasaari	19	19,2
Äänekoski	17	17,2

Taulukosta 3 näkee, miten Webropol-kyselyn vastaukset jakautuivat kunnittain. Kaikista vastauksista 70 (70,7 %) oli vakituisen asumisen kiinteistöltä ja 29 (29,3 %) vapaa-ajan kiinteistöltä.

2.7.1 Keski-Suomen ELY-keskus

ELY-keskus toi esiin kyselyyn saapuneessa lausunnossaan seuraavia asioita. Kaikilla tarkasteltavana olevissa kunnissa on tarjolla lietekuljetuspalveluita, jotka ovat jätekuljetusrekisterissä, sekä yritys, joka toimii koko Suomessa. ELY-keskukselle ei ole kuitenkaan tiedossa onko tarjolla palveluita kattavasti, laadukkaasti ja/tai syrjijättömin ehdoin.

Useassa tarkasteltavana olevassa kunnassa on vain yksi lietetyhjennyksiä tarjoava yritys, sekä valtakunnallinen yritys, joten toteutuuko kattavuus ja syrjimättömyyden kriteerit (mm. hintojen kohtuullisuus eri alueilla) kaikissa tapauksissa?

ELY:llä ei ole tiedossa tarkkaa lukumäärää luvattomasta toiminnasta, mutta on tiedossa, että alueilla on luvatonta sako- ja umpikaivotyhjennyksiä tehty maatalousyrittäjien toimesta, jossa naapureiden lietteet on levitetty pelloille (ei ole haettu lupaa lietteen omatoimiseen käsittelyyn jätehuoltoviranomaiselta), mutta jätekuljetusrekisteriin kuulumattomista lietekuljetusyrittäjistä ei ole tullut tietoa alueelta. Näissä luvattomissa maatalousyrittäjien lietetyhjennyksissä voi olla ongelmia, mikäli tätä lietettä ei ole stabiloitu asianmukaisesti ja ko. pelloilla viljellään sellaisenaan ihmisravinnoksi tai eläinten rehuksi käytettäviä tuotteita, voidaan aiheuttaa haittaa terveydelle ja ympäristölle. Tällaiset jäävät valvomatta, kun näitä ei ole tiedossa. Keski-Suomen ELY-keskuksella ei ole tällaisesta tietoa, mutta tapauksia on ollut muualta Suomesta.

ELY näkee, että täysin uusien yrittäjien tulee panostaa markkinointiin toiminnan aloittamisessa kiinteistön haltijan kuljetusjärjestelmässä, koska alueelle on saattanut muodostua ns. monopoliasema yhden kuljetusyrityspalvelun osalta.

Kunnan järjestämässä kuljetusjärjestelmässä kaikilla uusilla kuljetusyrittäjillä on mahdollista osallistua kilpailutukseen, jos hän voi esittää, että hänellä on mahdollista hankkia tarvittava kalusto kilpailun voittaessaan. Välttämättä erillistä markkinointia ja mainosta ei tarvita kiinteistöjen haltijoille, jolloin syntyy kustannussäästöä, kuten myös kuljetusaluesuunnittelun kautta ajokilometrien vähentymisenä.

Kiinteistön haltija voi nykyisessä järjestelmässä tilata tyhjennyksen hänelle sopivampana ajankohtana, mutta kiinteistön haltija ei välttämättä ole tietoinen, onko tyhjennyshinta hänelle edullisin. Kiinteistön haltija kuljetusjärjestelmässä tyhjennyskuljetuksista aiheutuu haitallisia päästöjä ilmaan enemmän kuin keskitetyssä, kunnan järjestämässä, suunnitelluissa kuljetusalueittaisissa kuljetuksissa. Kiinteistön haltija kuljetusjärjestelmässä palveluiden saatavuuden, laadukkuuden ja toimivuuden tarkastelu voi olla haastavaa.

Kunnan järjestämässä kuljetusjärjestelmässä kuljetus- ja tyhjennyshinnat ovat julkisesti kaikkien nähtävillä ja tyhjennykset tehdään suunnitelmallisesti jätehuoltomääräysten vaatimusten mukaisella tiheydellä. Kiinteistön haltijalla on mahdollisuus vaikuttaa tyhjennysaikaan erikseen ilmoittamalla. Tyhjennykset voidaan keskittää alueellisesti, jolloin kuljetukset ovat kustannustaloudellisesti järkeviä ja kuljetuksista aiheutuvia päästöjä saadaan vähennettyä. Tyhjennykset voidaan keskitetysti ja suoraan tallentaa jätehuollon järjestelmiin kuljetusyrittäjän toimesta, jolloin ne ovat myös valvonnan käytettävissä viivytyksettä. (JL 39 §). Kuljetusyrittäjä voi myös paremmin esittää huomioitaan saostus- ja umpikaivojen kunnosta, kun ei ole ”pelkoa menettää asiakasta”. Järjestelmän kunnosta voidaan laittaa huomioita myös suoraan jätehuollon tietojärjestelmään, jolloin myös ympäristönsuojelulain vaatimuksia voidaan valvoa helpommin.

Lopuksi ELY vielä mainitsi, että tarkasteltavien kuntien lietekuljetusyrittäjien määrässä on suurta vaihtelevuutta. Monissa kunnissa on vain yksi tiedossa oleva, jätekuljetusrekisteriin kuuluva yrittäjä. Lisäksi alueilla toimii valtakunnallisesti tyhjennyspalveluita tarjoava yritys. Tämän perusteella on syytä selvittää, toteutuuko kunnan järjestämisvastuulle kuuluvien sako- ja umpikaivolietteiden tyhjennyksissä tarkasteltavien kuntien osalta, palveluiden saatavuus-, kattavuus, palveluiden laadukkuus, -toimivuus, sekä syrjimättömyyskriteerit (JL 35 § 2. mom.), sekä jätehuoltomääräysten noudattaminen (35 § 3.mom.).

2.7.2 Sammakkokangas Oy

Sammakkokangas otti vastauksessaan kantaa siihen, että kunnallisen järjestelmän etuna on parempi ja tehokkaampi kuljetusten suunnittelu ja toteuttaminen. Hukkakilometrejä voidaan säästää merkittävästi, kun kuljetukset reititetään keskitetysti; päästöt pienevät. Lisäksi puhdistamoille lietteen vastaanotto voidaan ajoittaa tasaisemmin, joka helpottaa prosessia.

Sammakkokangas näkee uusien yrittäjien mahdollisuuden erittäin vähäisenä nykyisessä kiinteistön haltijan järjestelmässä, on jopa tullut ilmi, että alueellisesti on sovittu kuka hoitaa mitäkin. Siirtyminen kunnalliseen järjestelmään mahdollistaa aina uusien halukkaiden mukaan tulon.

Sammakkokangas arvioi, että koko 12 kunnan toiminta-alueelle tarvitaan enemmän kuin 12 lokapalveluyksikköä. Kaivotyhjennysten määrä ei kuitenkaan ole tasainen koko vuotta, vaan on aikoja, kun kaivoja ei voi tyhjentää. Myös nykyisessä järjestelmässä on kuukausia, kun tyhjennykset ei työllistä lainkaan. Asioiden hallintaan tarvittaisiin kaksi henkilöä, jotka hoitaisivat kuljetusten järjestelyn, asiakaspalvelun, neuvonnan ja laskutuksen.

Kiinteistön haltijan kuljetusjärjestelmässä seurantatyöhön on hankittava tietoa eri lähteistä, ja tiedot ovat osin virheellisiä tai eivät ole ajan tasalla ja näin aiheuttavat turhaa lisätyötä. Asiakkaita on myös säännöllisesti kehotettava hoitamaan lietehuolto asiallisesti ja tämä aiheuttaa painetta asiakaspalveluun.

Kunnan järjestämässä kuljetusjärjestelmässä valvonta helpottuisi, koska tiedot ovat rekisterissä ajantasaiset. Viranomaisen ei tarvitse lähettää kehotuskirjeistä, vaan tyhjennykset hoidetaan ajallaan määräysten mukaisesti ja seuranta on reaaliajassa. Tyhjennystapahtumat voidaan tarkistaa sähköisestä ajolistasta ja kuljettajan kautta voidaan lietehuoltotietoja päivittää, mm. kaivojen tilavuus tms.

Sammakkokangas kommentoi, että eri puolella Suomea on kokemusta kunnallisesti hoidetusta lietekuljetuksista. Ajatus/ pelko siitä, että pienillä yrityksillä ei olisi mahdollisuus osallistua ja pärjätä kilpailutuksessa, ei ole realisoitunut alueilla, joissa lietehuoltoa hoidetaan kunnallisesti keskitetysti. Pienillä yrityksillä voi olla jopa etulyöntiasema paikallistuntemuksellaan antaa realistinen tarjous. Kunnallisessa järjestelmässä urakkakorvaus tulee säännöllisesti ja laskutus asiakkailta hoidetaan kunnallisesti ja mahdolliset maksamattomat maksut eivät koidu yksityisten yritysten tappioiksi. Lietekuljetusten määrä myös lisääntyy, kun seuranta helpottuu. Kaivot tyhjennetään ajallaan ja liete on helpompi tyhjentää. Vanha liete on vaikeaa imeä ja myös haasteellista käsitellä puhdistamolla.

Sammakkokangas kommentoi, että kilpailutuksessa ja kuljetusaluejaossa otetaan huomioon se, että erikokoiset yritykset voivat tarjota. Paikalliset toimijat voivat myös jättää yhteisen tarjouksen. Lisäksi kalustovaatimuksena mm. traktorikalusto on ehdottomasti säilytettävä mukana. Sammakkokangas nosti esiin myös sen, että umpikaivolietehuolto vaativa vasteaika on verrattain lyhyt. Tämäkin suosii paikallisia yrityksiä, joilla kalusto on paikkakunnalla. Hinnoittelu voidaan varmuudella tehdä tasapuolisesti syrjimättä ketään.

Ja lopuksi Sammakkokangas otti kantaa, että kunnalla on kunniahimoisia ilmastotavoitteita. Liikenteen päästöt ovat yksi merkittävä päästölähde. Kunnallisella kilpailutuksella voidaan merkittävästi vähentää hukkakilometrejä, ajaa vain täysiä kuormia ja vaikuttaa ilmastopäästöihin.

2.7.3 Kuljetusyrittäjät

Kuljetusyrittäjiltä saadut vastaukset 2024–2025 aikana lähetettyyn kyselyyn on koottu yhteen, Näin vastauksia ei pysty kohdistamaan tiettyyn yrittäjään, vaan voimme yleisesti avata alueen yrittäjien vastauksia ja ajatuksia.

Yrittäjiltä saaduissa vastauksissa käy ilmi, että yrittäjillä on käytössä pääsääntöisesti sähköinen siirtoasiakirjajärjestelmä, jonka kautta tiedot päivittyvät Siirto-rekisteriin. Vähemmän tyhjennyksiä tekevillä yrittäjistä on käytössä edelleen paperinen siirtoasiakirja, jonka tiedot he syöttävät käsin Siirto-rekisteriin tai he vievät tyhjennystiedot suoraan Siirto-rekisteriin. Tietoja viedään Siirto-rekisteriin eri aikatauluilla. Sähköisen siirtoasiakirjan kautta tiedot siirtyvät välittömästi, joku muutaman päivän sisällä tai joku 3 kk sisällä siirron päättymisestä. Ja osa vie tiedot Siirto-rekisteriin oman laskutusryhmin kanssa samaan tahtiin.

Yrittäjillä on hyvin käytössä omaa kalustoa ja osalla myös omaa varakalustoa tai varakalustoa saa tarvittaessa muualta käyttöön. Kaikki yrittäjät eivät toimi koko oman kuntansa sisällä, vaan he toimivat osassa kuntaa tai osa osittain myös kuntarajojen yli useammassa kunnassa.

Osa yrittäjistä kommentoi, että suunnittelevat tyhjennysreittejä etukäteen, jotta kaivoja voidaan tyhjentää samalta suunnalta samalla reissulla, tällä pyritään olemaan taloudellisempi ja vältetään turhaa ajoa sekä turhia päästöjä. Yrittäjät käyttävät asiakastuntemustaan ja kaivojen tilavuudet osataan myös ottaa huomioon reitityksessä.

Tyhjennyshintojen määräytymisessä on eroja yrittäjien välillä. Toisilla on sama taksa kaikille samalla alueella, toisilla tuntiperusteinen, toisilla sijainnin perusteella ja osalla lietteen lajin ja määrän mukaisesti. Osa yrittäjistä tarjoaa myös lisäpalveluina mm. viemärien avauksia ja puhdistuksia, saostuskemikaalien myyntiä sekä hälytyslähtöjä.

Laskuja ei juuri ole jäänyt maksamatta, mutta jos näin käy, niin asiasta pyritään sopimaan asiakkaan kanssa ja tarvittaessa voi siirtyä ennakkolaskutukseen. Osa ilmoittaa, että uusia tyhjennyksiä ei tehdä ennen edellisen laskun maksua tai asiakas tilaa tyhjennyksen muualta, jos lasku on maksamatta.

Yrittäjät pitävät nykyistä järjestelmää toimivana. Nykyisellään yrittäjä voi saada asiakkaita laadukkaalla palvelullaan ja sallii asiakkaille mahdollisuuden kilpailuttaa kaivojen tyhjennyksiä ja vapauden valita yrittäjän. Vastauksissa nousee esiin yrittäjien alue ja asiakastuntemus. Useammalle on muodostunut vakiintunut asiakaskunta ja osalla on myös sopimusasiakkaita, joiden kaivot tyhjennetään säännöllisesti. Nykyinen järjestelmä tuo työtä paikallisille yrittäjille ja heillä on mahdollisuus toimia joustavasti vuorokauden ajasta riippumatta. He voivat nykyisellään tehdä tyhjennyksiä parhaimman ajankohdan huomioon ottaen.

Yrittäjät kommentoivat, että nykyisillä yrittäjillä on saatavilla myös pienempää kalustoa, jolla on mahdollisuus päästä tyhjentämään sellaisia kaivoja, joihin ei isoilla autoilla ole mahdollisuutta mennä (mm. ahtaat pihat/kesämökit). Pienempi kalusto on myös hyvä kelirikkoaikaan ja tyhjennysajankohtia osataan tarkastella

tuntemalla tyhjennyspaikat sekä palvelun saatavuus on nopeaa ja laadukasta eri tilanteissa. Nykyisellä järjestelmällä olisi töitä jatkossakin paikallisille kuljetusyrittäjille. Yrittäjillä on myös pelkona kunnan järjestämään kuljetukseen siirtymisessä hintojen nousu sekä kuljetusyrittäjien kehitys- ja investointikyvyn heikkeneminen, kun sopimuskausien välissä ollaan epätietoisia jatkosta. Vastauksissa nousi esiin myös se, että he kokevat myös, että jätehuoltoviranomaisen on mahdollista seurata tyhjennyksiä Siirto-rekisterin avulla nykyisellääänkin.

Jätelautakunnan ja lietteenkuljetusyrittäjien yhteinen keskustelutilaisuus järjestettiin Saarijärven kaupungintalolla ke 21.1.2026. Tilaisuuteen oli kutsuttu jätelautakunnan edustajat, Sydän-Suomen jätelautakunnan alueen tiedossa olevat asumisen asiakkailta lietesäiliöitä tyhjentävät lietteenkuljetusyrittäjät, jäteyhtiön ja ympäristösuojelun edustus sekä Saarijärven kaupungin tekninen johtaja. Tilaisuudessa keskusteltiin mm. lietteenkuljetuksen päätöksenteon laillisuusperusteista, ELY-keskuksen kehotus- ja kuulemiskirjeestä, kilpailutuksesta ja laskutuksesta.

Tilaisuudessa esiin nousseiden asioiden vuoksi päätettiin laittaa yrittäjille vielä toimittaa tietoa yrittäjien omista hinnoitteluperusteista ja taksasta (liite 7). Hintoja oli kysytty jo aiempaan selvitystyöntekoon liittyneessä kyselyssä, mutta tällöin hintoja saatiin vain muutama. Samaisessa kyselyssä annettiin myös mahdollisuus muuhun kommentointiin, jos aiempaan kyselyyn ja lausuntoon oli lisättävää. Kysely lähti tiedossa oleville Sydän-Suomen jätelautakunnan alueen lietteenkuljetusyrittäjille sähköpostilla 4.2.2026. Kysely lähetettiin yhteensä 39:lle Sydän-Suomen jätelautakunnan alueella toimivalle yrittäjälle, jotka tyhjentävät kotitalouksien lietesäiliöitä. Näistä kyselyn saaneista yrittäjistä 31 toimii Hankasalmen, Multian, Petäjäveden, Pihtiputaan, Viitasaaren ja Äänekosken alueilla. Tarkasteltavissa olevan alueen lietekuljetusyrittäjistä 13 vastasi kyselyyn, yksi yrittäjä ei ilmoittanut hintaa, vain laskutusperusteet.

Lietteenkuljetusyrittäjiltä saaduissa vastauksissa käy ilmi, että yrittäjillä on keskenään eri tapa laskuttaa asiakkaita, joten hinnat eivät ole suoraan vertailukelpoisia. Vastausten mukaan peruslaskutuksen laskutusperusteita on seuraavia:

- Hinnoitteluun vaikuttavat mm. kuljetusetäisyys, keräysväline, vasteaika, tyhjennyspaikan olosuhteet ja jätteen vastaanottopaikan sijainti
- Kiinteät hinnat asiakkaan sijainnin mukaisesti paikkakunnittain
- Tyhjennettävä lietemäärä
- Ajomatka. Osalla yrittäjistä tietty kilometrimatka sama hinta ja ylimenevä laskutetaan erikseen, osalla ns. vyöhykemaksu
- Kaivon tilavuus, kaivotyyppi ja määrä
- Kiinteä tuntihinta
- Ajojärjestely = yhteistilaukset ja sopimustyhjennykset
- Lakisääteisten dokumenttien laadinta

Ilmoitetut arvolisäverolliset hinnat vaihtelevat alueella reilusta 80 eurosta 200 euroon pääasiassa arkena päiväaikaan tehdyissä tyhjennyksissä. Alle 100 €:n hinnoista ilmoitti kaksi yrittäjää. Viisi yrittäjää ilmoitti hinnoiksi n. 100–120 € ja neljä 120–200 €. Yksi yrittäjä ilmoitti hinnaksi 250 euroa, mutta tästä ei ole varmuutta sisältääkö se myös lietteenkäsittelymaksun (jonka yrittäjät laskuttavat itse asiakkailta Hankasalmelle, Pihtiputaalle ja Viitasaarelle tai mahdollisesti muualle kuin Sydän-Suomen jätelautakunnan alueen jätevedenpuhdistamoille toimitetuista lietteistä).

Osa yrittäjistä ei kommentoinut lisähinnoittelusta, vaan ilmoitti perushinnat. Yksi kertoi, ettei esim. lisäletkun käytöstä tule ylimääräistä kustannusta asiakkaalle ja yksi yrittäjä ilmoitti, että ei peri lisämaksua myöskään ilta- tai viikonlopputyhjennyksistä. Muutama yrittäjä ilmoitti lisähinnat mm. lisäletkun käytölle ja kaluston siirtomaksulle. Useammalla yrittäjällä on ilmoituksen mukaisesti käytössä erillinen tuntiveloitus jollekin työlle ja hälytyslisä pika-/päivystystyölle.

Kyselyn vastauksissa kommentointiin seuraavia asioita:

- Yrittäjien toiveena olisi vanhan mallin jatkuminen kiinteistön haltijan järjestämänä jätteenkuljetuksena saostus- ja umpisäiliölietteissä. Syitä tähän oli kehityksen ja palveluiden saatavuus ja laaja kattavuus sekä yhteistyö nykyisellä mallilla, sekä tyhjennystyön loppuminen siirryttäessä kunnalliseen jätteenkuljetukseen.
- Nykyinen järjestelmä koetaan kuluttajaystävällisemmäksi, asiakas voi tilata haluamansa yrittäjän ja myös hätätapaukset hoituvat joustavasti.
- Useamman alueella toimivan yrittäjän uskotaan tuovan joustoa sekä asiakkaille ja yrittäjille. Samalla tuetaan paikallista yrittäjyyttä ja elinvoimaa.
- Yksi vastaus otti kantaa siihen, miten jätehuoltokustannuksia on vaikea vertailla eri kuntien välillä, koska hinnoitteluun vaikuttaa moni asia. asukastiheys, lajittelu, jätteen vastaanottopaikan sijainti, vastaanottomaksut sekä tyhjennysolosuhteet. Lisäksi kunnan järjestämässä jätehuollossa on usein poikkeavia vaatimuksia kalustolle, polttoaineelle, vasteajoille tai hinnoittelun rakenteelle. Nämä voivat vaikuttaa oleellisesti palvelun hinnan muodostukseen. Pelkkiä tyhjennyshintoja ei voida vertailla eri kuljetusjärjestelmien välillä senkään vuoksi, että kiinteistön haltijan järjestelmässä tyhjennyshinnassa on kaikki kustannukset mukana sen sijaan kunnallisessa järjestelmässä siitä puuttuvat hallintokustannukset.
- Ehdotettiin puhdistamoiden vastaanottohintojen yhdenmukaistamista, ns. taksataksa.
- Myös hintatason nousu huoletti kunnallisessa järjestelmässä.
- Kuljetusyrittäjiltä tulee vaatia siirtoasiakirjojen nopeaa lähettämistä Siirto-rekisteriin.
- Viranomainen pystyy Siirto-rekisteristä seuraamaan tyhjennyksiä ja laittamaan huomautuksia, mikäli tyhjennys on tekemättä. Se vaatii aikaa ja resursseja, mutta niin vaatii myös kunnallisen kuljetusjärjestelmän aloittaminen ja ylläpitäminen.
- Keskustelutilaisuudessa jäi epäselväksi, mitkä lain pykälät eivät täyty ja voivatko kuljetusyrittäjät vaikuttaa niiden täyttymiseen omalla toiminnalla.
- Esiin nousi myös puhdistamojen kuormitus, joiden vuorokausikapasiteetti on rajallinen.
- Suuren toiminta-alueen ja muiden hankintakriteereiden pelätään rajaavan kilpailutuksesta pois suuren osan alueella toimivista pienemmistä yrittäjistä.
- Eri jätelautakuntien reuna-alueilla syntyy ristiriitoja, kun hinnoittelu vastaanotto paikoissa vaihtelee. Kansalainen haluaisi maksaa jätteestä mahdollisimman vähän, luonnollisesti. Kuljetusmatkat ei aina ole optimaalisia, kun pitää miettiä minne kuorman voi viedä. Kuorma tulisi saada viedä lähimpään purkupaikkaan kulloisenkin ajoreitin aikana.
- Nykyisen laskutuksen ei koeta tuovan lisäarvoa asiakkaille eikä jäteyhtiölle/jätehuoltoviranomaiselle. Laskut tulevat pitkän ajan jälkeen tyhjennyksen jälkeen ja laskuttaminen aiheuttaa kuluja itse laskutuksesta, maksujen seurannasta ja perinnästä. Aiemmin kuljettajat ovat tehneet tämän. Siirtorekisteristä saa kaiken tarvittavan tiedon tyhjennyksistä.
- Vakioasiakkaiden tyhjennyksen suunnitellaan etukäteen, jotta ne ovat tarpeen mukaisia, kustannustehokkaita ja kiireettömiä. Samalle tyhjennyspäivälle otetaan useampi kohde samalta suunnalta, jolloin kustannukset jakautuvat asiakkaiden kesken ja ympäristö kuormittuu vähemmän.
- Tyhjennyksissä pyritään huomioimaan vuoden ajat, jolloin tyhjennykset ja siirrot ovat turvallisia.

- Jos kunnan järjestelmään kuljetukseen päädytään, tulisi alueet jakaa sopivan kokoisiksi ja näin mahdollistaa kaiken kokoisten yritysten pääsy markkinoilla. Riittävä keskustelu tarjous- ja suunnitteluvaiheessa. Samalla ehdotettiin useamman toimijan mallia, jossa alueelle on määritelty yrittäjältä, joilta voi tilata palvelun ja hinnat ovat samat yrittäjästä riippumatta. Yhden toimijan mallin ei uskota toimivan varsinkaan isommissa kunnissa, vaan alue pitää joka tapauksessa olla jaettu.
- Kunnallisessa järjestelmässä kilpailun uskotaan muuttuvan käytännössä olemattomaksi ja ensimmäisen sopimuskauden jälkeen tarjoajien määrä laskee, koska pienet yhtiöt ovat poistuneet markkinoilta. Kunnallisessa mallissa asukas ei voi vaihtaa palveluntuottajaa ja joutuu tyytymään jäteyhtiön kilpailuttamiin ehtoihin. Palvelu käytännössä huononee ja kuntalaisen valinnanvapaus poistuu.

2.8 Hankasalmen nykytila

Hankasalmella on ollut asukkaita Tilastokeskuksen mukaan 4509 henkilöä vuonna 2024. Hankasalmelta saatiin ennakkokyselyyn vastaus ympäristönsuojelulta.

Hankasalmen ympäristösuojelun tietoon on tullut viime vuosina vain pari ilmoitusta jätevesien aiheuttamasta haitasta, joissa taustalla osasyynä saattanut olla liian harva tyhjennysväli. Lietetyhjennysten seurannan myötä voi todennäköisesti nousta esiin tapauksia, joissa ei lietehuolto ole täyttänyt määräyksiä. Merkittäviä haittoja ei siis ole tullut esiin, koska ilmoituksia on tullut niukasti ja tyhjennysten seurantaa ei ole toteutettu. Lietteiden omatoimisen käsittelyssä ilman asianmukaista lupaa on tullut esiin yksi, mutta näitä voisi ajatella olevan useampia maatalousvaltaisessa kunnassa.

Ympäristönsuojelun näkökulmasta kiinteistön haltijan järjestämä lietteenkuljetus tekee valvonnasta ainakin jokseenkin hankalampaa, koska sen selvittäminen, kuka lietteitä on viimeksi tyhjännyt, vaatii enemmän selvittelyä, koska Siirto-rekisterin tiedot eivät ole aina ajantasaisia. Kiinteistön haltijan kuljetusjärjestelmässä korostuu ympäristösuojelun näkökulmasta vastuullisesti toimivien kuljetusyritysten merkitys eli tiedonkulun tulisi olla luotettavaa, jotta järjestelmän valvonta voi toimia.

Kunnan järjestämässä lietteenkuljetuksessa puolestaan positiivista on tyhjennysten seurattavuuden parantuminen. Tyhjennykset tulevat tehtyä luotettavammin, kun niiden hoitaminen asianmukaisin aikavälein ei ole ainoastaan kiinteistön omistajan muistettava asia. Hankasalmella on myös suhteessa paljon loma-asutusta, ja kaikki eivät varmaan ole tietoisia määräyksistä, jolloin tyhjennyksiä ei ole tehty määräysten mukaisesti.

Kiinteistön haltijan kuljetusjärjestelmässä kuljetuksista oletettavasti aiheutuu enemmän päästöjä, koska eri yrittäjät saattavat ajaa lietettä saman reitin varrelle sijoittuvilta kiinteistöiltä. Kunnan järjestelmässä kuljetusjärjestelmässä kuljetuksia lienee helpompi optimoida kilometrien kannalta.

Lopuksi Hankasalmen ympäristönsuojelu mainitsee, että mikäli tarkastelun siirtyminen nykyisestä järjestelmästä kunnan järjestämään lietekuljetukseen tapahtuu, on selkeä ja runsas tiedottaminen muutoksesta tärkeää.

Taulukko 4. Hankasalmen kaikki jätehuollon asiakkuudet ja arvio kiinteistöistä, joilla on kaivojärjestelmä (saostus- tai umpisäiliö). Tiedot on haettu 04/2026 jätteenkuljetusrekisteristä. Tiedot jätteenkuljetusrekisteriin on koottu kuntien ja vesiosuuskuntien toimittamasta aineistosta, asiakkaiden ilmoittamista tiedoista kiinteistöjen jätevesijärjestelmistä, Siirto-rekisterin siirtoasiakirjatiedoista ja Digi- ja väestöviraston aineistosta.

	Jätehuollon asiakkuudet		Saostus- ja umpisäiliöt	
	Vakituiset kiinteistöt	Vapaa-ajan kiinteistöt	Vakituiset kiinteistöt	Vapaa-ajan kiinteistöt
Hankasalmi	1811	1602	1083	634

Taulukosta 4 nähdään, että jätehuoltorekisterissä Hankasalmella on vakituisten asuinkiinteistöjen asiakkuuksia 1811 (sisältää taloyhtiöt) ja vapaa-ajan kiinteistöjen asiakkuuksia 1602. Taulukosta näkee myös, miten viemäriverkoston ulkopuoliset määrät lietesäiliöllisistä asiakkuuksista jakautuvat vakituisilla ja vapaa-ajan kiinteistöillä. Lopuilla kiinteistöillä on joko viemäriverkosto tai kantovesi.

Hankasalmella ei toimi yhtään lietteenkuljetusyrittäjää, jonka kotipaikka olisi Hankasalmi. Vuoden 2025 Siirto-rekisterin tyhjennystietojen perustella Hankasalmella tyhjennyksiä on tehnyt kuusi eri kuljetusyrittäjää, joilla neljällä tyhjennyksiä on ollut vain 1–13 kappaletta vuoden aikana ja kahdella muulla loput tyhjennyksistä.

Hankasalmella lietehuollon rekisterin kokoaminen on kesken. Siinä kartoitetaan kiinteistöjen jätevesijärjestelmät ja näistä kaikista ei ole vielä varmaa tietoa. Siten toistaiseksi lietekaivojen tyhjennyksissä ei ole toteutettu seurantaa ja se aloitetaan, kun rekisteri on valmistunut. Tavoitteena tehdä ensimmäinen seuranta vuonna 2027. Tarkasteltaessa vuoden 2025 tietoja lietesäiliöiden tyhjennyksistä, on tyhjentämättömiä vakituisen asumisen saostussäiliöitä ollut Hankasalmella vuonna 2025 ainakin 114 kappaletta. Tyhjennystiedot on haettu Siirto-rekisteristä.

Jätteenkuljetusrekisteristä 27.3.2026 haetun aineiston perusteella yhden vuoden velvoitteella kaivo on jäänyt tyhjentämättä 30 % vakituisista asuinkiinteistöistä ja 52 %:lla vapaa-ajankiinteistöjä. Kolmen vuoden seurantajaksolla vakituisista kaivoista on edelleen tyhjentämättä 15 % ja vapaa-ajankiinteistöistä 27 %. Kolmen vuoden vertailussa on otettu huomioon myös kiinteistöt, joilla on 2–3 vuoden harvennus lietteen poistovälissä, mutta Hankasalmelle ei ole tehty yhtään harvennuspäätöstä. Aineistossa on otettu huomioon kiinteistöt, joilla on jätehuollon keskeytys tai omatoiminen pienimuotoinen lietteenkäsittelylupa tai lupa levittää liete peltoon (Kuva 3. s 40). Tästä aineistosta puuttuu digi- ja väestövirastosta saatu tieto, että kiinteistöllä on kaivojärjestelmä. Tähän verrattaessa nämä prosentit olisivat suuremmat, mutta vertailua ei tehty, koska näistä 334 kiinteistöstä ei ole tietoa, onko kiinteistöllä umpi- vai sakokaivo.

2.8.1 Webropol-kysely Hankasalmen asiakkaat

Hankasalmella kyselyyn vastaajia oli 14 kappaletta, joka on 14,1 %:a vastaajien kokonaismäärästä. Taulukossa 5 on esitetty Hankasalmen vastausten jakautuminen kiinteistön käyttötarkoituksen mukaan, vakituisen asumisen kiinteistöltä vastauksia tuli kymmenen ja vapaa-ajan kiinteistöiltä neljä kappaletta.

Taulukko 5. Hankasalmen vastausten jakautuminen kiinteistön käyttötarkoituksen mukaan. Vastauksen antaneiden asiakkaiden määrä =n.

Kiinteistön käyttötarkoitus	n	Vastausprosentti %
Vakituisen asumisen kiinteistö	10	71,4
Vapaa-ajan kiinteistö	4	28,6

Taulukko 6. Minne jätevedet johdetaan kiinteistöillä Hankasalmen vastauksissa. Vastauksen antaneiden asiakkaiden määrä =n.

Jätevedet johdetaan	n	Vastausprosentti %
Saostussäiliöön	10	71,4
Umpisäiliöön	3	21,4
Viemäriverkostoon	1	7,1
Muualle, minne?	1	7,1

Taulukosta 6 nähdään, minne Hankasalmen jätevedet johdetaan vastausten perusteella. Kysymyksessä oli mahdollisuus valita useampi kohta, koska useilla kiinteistöillä voi olla käytössä esimerkiksi saostus- ja umpisäiliöt kiinteistöllä tai lietesäiliö viemäriverkoston lisäksi. Vastaajista 10 ilmoitti kiinteistöllä olevan saostussäiliön, kolme umpisäiliön, yksi viemäriverkoston ja yksi muualle, minne? ja tähän oli annettu vastaukseksi tekstikenttään imeytys.

Taulukko 7. Hankasalmen lietesäiliöiden tyhjennysvälit. Vastauksen antaneiden asiakkaiden määrä =n.

Tyhjennysväli	n	Vastausprosentti %
Vuosittain	10	71,4
Joka toinen vuosi	2	14,3
Harvemmin	2	14,3

Taulukosta 7 nähdään, että vastauksissa oli kerrottu, että kymmenen kiinteistöä tyhjentää lietesäiliönsä vuosittain, kaksi joka toinen vuosi ja kaksi harvemmin. Jätehuoltomääräysten § 34 saostussäiliöt tai siihen rinnastettavissa olevat säiliöt tulee tyhjennyttää vuosittain. Erillisellä hakemuksella, tietyin ehdoin voidaan tyhjennysväleihin myöntää pidennys. Umpisäiliöt tulee tyhjentää viimeistään niiden täyttyessä.

Kysymyksessä nro 5 kysyttiin, keitä lietetyhjennyksiä tekeviä yrittäjiä vastaajat tietävät toimivan alueella. Vastaajista 11 nimesi yhden toimijan alueelta, yksi vastaaja nimesi kaksi toimijaa, yksi vastasi ? -merkin ja yksi ei tiennyt nimetä yrittäjiä, koska mökillä ei ole lietekaivoa, jota tarvitsisi tyhjentää. Vastaajista 13 ilmoitti, että lietetyhjennyspalveluita on helposti saatavilla ja yksi ettei ole.

Kysymyksessä nro 7 kysyttiin sitä, saako asiakas lietekaivotyhjennyksistä siirtoasiakirjan tyhjentäjältä. Kuusi vastaajaa kertoi saavansa siirtoasiakirjan, kuusi ilmoitti, että ei saa ja kaksi vastaajaa kertoi saavansa sen joskus. Siirtoasiakirjatiedot tulee olla jätteentuottajan saatavilla. Seuraavaan kysymykseen 13 vastaajaa vastasivat, että heillä käydään lietesäiliöt tyhjentämässä loka-autolla ja yksi tyhjentää kuivakäymäläjätteen kompostiin itse.

Kysymykseen paljonko lietekaivojen tyhjennykset maksavat. Vastaukset jakautuivat 0–200 €:n välille. Yksi vastaaja vastasi, ettei tyhjennys maksa mitään (vastaaja saattaa olla se, joka tyhjentää käymäläjätteen itse kompostiin), yksi että kohtuullisesti, kaksi vastasi reilu 100 €, kolme n. 120 €, 160–170 €:n paikkeilla vastauksia tuli neljä, yksi n. 180 € ja kaksi vastaajaa ilmoitti hinnaksi 100–200 €. Vastauksista ei käy ilmi, että sisältääkö hinnat myös lietteenkäsittelymaksun vai pelkän tyhjennys-/kuljetushinnan.

Yhdeksän vastaajan mielestä tyhjennysyrittäjältä saatu lasku on selkeä, yksi luulee niin ja yksi ei osaa sanoa, muut eivät ota kantaa laskun selkeyteen. Hankasalmella kuljetusyrittäjä laskuttaa myös lietteenkäsittelymaksun, joten sen erittelystä kysyttiin myös. Kaksi vastaajaa sanoo, että laskulla näkyvät erittelyt, viisi ettei erittelyjä ole, yksi kertoi, ettei tarvitse mitään erittelyä ja yksi ei muista onko erittely tehty.

Kysymyksessä 11 kysyttiin, onko vastaajan tiedossa jääkö naapurustossa lietesäiliöitä tyhjentämättä tai toimitetaanko lietettä sille kuulumattomaan paikkaan (esim. luontoon). Tähän kysymykseen 13 vastaajaa vastasi, että heillä ei ole tällaisia asioita tiedossa ja yksi vastasi, että joskus kauan sitten on tiedossa, että säiliö oli tyhjennetty tien varteen.

Lopuksi muuta kommentoivaa osiossa kahdessa vastauksessa kerrottiin palvelun olevan hyvää, sujuvaa ja asianmukaista. Kahdessa vastauksessa mietittiin hintoja; ne ovat jo nousseet ja toinen toivoi, ettei jätekaivojen tyhjennysten hinnat nouse. Tässä samassa mainittiin myös, että kyselyssä olisi voinut kysyä myös säiliön kokoa, koska se vaikuttaa tyhjennyshintaan ja -väliin.

Yhdessä kommentissa kerrottiin, että heillä ei ole kokemusta tyhjäämisestä, koska asunto on uusi ja yhdelle kysely oli turha, koska heillä ei tule vettä mökille. Yksi vastaaja kommentoi, että toivottavasti jatkossakin voi kilpailuttaa tyhjennyksen itse, ettei ole pakotettu ottamaan Sammakkokankaan kautta.

2.9 Multian nykytila

Multialla on ollut asukkaita Tilastokeskuksen mukaan 1393 henkilöä vuonna 2024. Multian kunnan ympäristönsuojelu antoi vastauksensa kyselyyn. Vuonna 2023 kuntaan oli toimitettu saostus- ja umpisäiliölietteitä yhteensä 1304 m^3, josta ne toimitetaan siirtolinjaa pitkin Keuruun puhdistamolle. Kunnan tiedossa on useampi lietteenkuljetusyritys ja koko kunnassa toimii tyhjennykset, eikä uusille yrittäjille ole tarvetta ympäristötoimen näkökulmasta. Yhden kuljetusyrityksen kanssa on ollut ongelmia saada tyhjennystietoja kuntaan.

Ympäristösuojelun näkökulmasta nykyisellään kiinteistön haltijan kuljetusjärjestelmässä valvonta on vaikeaa, mutta valituksia itse lietteiden toimituksista ei ole tullut asiakkailta. Kunnan järjestämässä kuljetuksessa tyhjennysten valvonta helpottuu. Multian ympäristönsuojelu ei näe merkittäviä vaikutuksia kuljetusjärjestelmällä kuljetuksista aiheutuviin päästöihin, koska yhteen kuljetukseen mahtuu vain tietty määrä lietettä.

Multialla muuttui vuoden 2025 alussa lietteen käsittelyn laskutus, jossa kunnallinen jäteyhtiö laskuttaa kuntien jätevedenpuhdistamoiden käsittelymaksun asiakkailta, kun liete on toimitettu toimialueen jätevedenpuhdistamoille ja tulouttaa sen kuntiin.

Taulukko 8. Multian kaikki jätehuollon asiakkuudet ja arvio kiinteistöistä, joilla on kaivojärjestelmä (saostus- tai umpisäiliö). Tiedot on haettu 04/2026 jätteenkuljetusrekisteristä. Tiedot jätteenkuljetusrekisteriin on koottu kuntien ja vesiosuuskuntien toimittamasta aineistosta, asiakkaiden ilmoittamista tiedoista kiinteistöjen jätevesijärjestelmistä, Siirto-rekisterin siirtoasiakirjatiedoista ja Digi- ja väestöviraston aineistosta.

	Jätehuollon asiakkuudet		Saostus- ja umpisäiliöt	
	Vakituiset kiinteistöt	Vapaa-ajan kiinteistöt	Vakituiset kiinteistöt	Vapaa-ajan kiinteistöt
Multia	614	605	380	257

Taulukosta 8 nähdään, että jätehuoltorekisterissä Multialla on vakituisten asuinkiinteistöjen asiakkuuksia 614 (sisältää taloyhtiöt) ja vapaa-ajan kiinteistöjen asiakkuuksia 605. Taulukosta näkee myös, miten viemäriverkoston ulkopuoliset määrät lietesäiliöllisistä asiakkuuksista jakautuvat vakituisilla ja vapaa-ajan kiinteistöillä. Lopuilla kiinteistöillä on joko viemäriverkosto tai kantovesi.

Multialla toimii yksi lietteenkuljetusyrittäjä, jonka kotipaikka on Multia. Lisäksi kahdella yrittäjällä on luvat, mutta he ovat ilmoittaneet tekevänsä vain omien kiinteistöjensä tyhjennykset. Vuoden 2025 Siirto-rekisterin tyhjennystietojen perusteella Multian lietetyhjennyksiä tehnyt yhdeksän eri kuljetusyrittäjää, joista yksi on tyhjentänyt vain oman kiinteistönsä lietesäiliön, kahdella tyhjentäjällä tyhjennyksiä on ollut vain yksi tai kaksi vuodessa, neljällä tyhjennysyrittäjällä 23–35 tyhjennystä vuodessa ja kahdella sitten reilusti enemmän.

Multialla tehtiin lietehuollon seurantaa ensimmäisen kerran vuonna 2025 vakituisille kiinteistöille. Multialle lähti 95 kehotuskirjettä vakituisen asumisen asiakkaille, joilla on vuoden tyhjennysvälivelvoite ja kaivoa ei ollut tyhjennetty vuonna 2024. Vuonna 2026 kirjeitä lähti/lähtee 53 kappaletta vuoden tyhjennysvälivelvoitteella oleville vakituisen asumisen kiinteistöille, joilla ei ole kaivoa tyhjennetty vuonna 2025. Syksyllä kehotuskirjeitä lähetetään vapaa-ajankiinteistöille.

Jätteenkuljetusrekisteristä 27.3.2026 haetun aineiston perusteella yhden vuoden velvoitteella kaivo on jäänyt tyhjentämättä 15 % vakituisista asuinkiinteistöistä ja 31 %:lla vapaa-ajankiinteistöjä. Kolmen vuoden seurantajaksolla vakituisista kaivoista on edelleen tyhjentämättä 17 % ja vapaa-ajankiinteistöistä 39 %. Kolmen vuoden

vertailussa on otettu huomioon myös kiinteistöt, joilla on 2–3 vuoden harvennus lietteen poistovälissä. Aineistossa on otettu huomioon kiinteistöt, joilla on jätehuollon keskeytys tai omatoiminen pienimuotoinen lietteenkäsittelylupa tai lupa levittää liete peltoon (Kuva 3. s 40).

2.9.1 Webropol-kysely Multian asiakkaat

Multialla kyselyyn vastaajia oli 17 kappaletta, joka on 17,2 %:a vastaajien kokonaismäärästä. Taulukossa 9 on esitetty Multian vastausten jakautuminen kiinteistön käyttötarkoituksen mukaan, vakituisen asumisen kiinteistöltä vastauksia tuli 11 ja vapaa-ajan kiinteistöiltä kuusi kappaletta.

Taulukko 9. Multian vastausten jakautuminen kiinteistön käyttötarkoituksen mukaan. Vastauksen antaneiden asiakkaiden määrä =n.

Kiinteistön käyttötarkoitus	n	Vastausprosentti %
Vakituisen asumisen kiinteistö	11	64,7
Vapaa-ajan kiinteistö	6	35,3

Taulukko 10. Minne jätevedet johdetaan kiinteistöillä Multian vastauksissa. Vastauksen antaneiden asiakkaiden määrä =n.

Jätevedet johdetaan	n	Vastausprosentti %
Saostussäiliöön	15	88,2
Umpisäiliöön	2	11,8
Viemäriverkostoon	0	0,0
Muualle, minne?	0	0,0

Taulukosta 10 nähdään, minne Multian jätevedet johdetaan vastausten perusteella. Kysymyksessä oli mahdollisuus valita useampi kohta, koska useilla kiinteistöillä voi olla käytössä esimerkiksi saostus- ja umpisäiliöt kiinteistöllä. Vastaajista 15 ilmoitti kiinteistöllä olevan saostussäiliön ja kaksi umpisäiliön.

Taulukko 11. Multian lietesäiliöiden tyhjennysvälit. Vastauksen antaneiden asiakkaiden määrä =n.

Tyhjennysväli	n	Vastausprosentti %
Vuosittain	12	70,6
Joka toinen vuosi	3	17,6
Harvemmin	2	11,8

Taulukosta 11 nähdään, että vastauksissa oli kerrottu, että 12 kiinteistöä tyhjentää lietesäiliönsä vuosittain, kolme joka toinen vuosi ja kaksi harvemmin. Jätehuoltomääräysten § 34 saostussäiliöt tai siihen rinnastettavissa olevat säiliöt tulee tyhjennyttää vuosittain. Erillisellä hakemuksella, tietyin ehdoin voidaan tyhjennysvälеihin myöntää pidennys. Umpisäiliöt tulee tyhjentää viimeistään niiden täyttyessä.

Kysymyksessä nro 5 kysyttiin, keitä lietetyhjennyksiä tekeviä yrittäjiä vastaajat tietävät toimivan alueella. Kahdeksan vastaajaa tiesi kaksi toimijaa alueella, kahdeksan vastaajaa nimesi yhden toimijan ja yksi nimesi kolme toimijaan. Vastaajan 16 mielestä lietetyhjennyspalvelut ovat helposti saatavilla ja yhden mielestä ei.

Kysymyksessä nro 7 kysyttiin sitä, saako asiakas lietekaivotyhjennyksistä siirtoasiakirjan tyhjentäjältä. Yhdeksän vastaajaa kertoi saavansa siirtoasiakirjan, kuusi vastasi, että ei saa ja kaksi ilmoitti, että saa joskus. Siirtoasiakirjatiedot tulee olla jätteentuottajan saatavilla. Seuraavaan kysymykseen neljä vastaajaa vastasivat, että heillä käydään lietesäiliöt tyhjentämässä loka-autolla, 12 vastaajan luona käydään traktorilla ja yhden luona traktorilla tai loka-autolla.

Kysymykseen paljonko lietekaivojen tyhjennykset maksavat. Vastaukset jakautuivat 60 eurosta alle 300 euroon. Vastaajista kaksi ei muista ei muista hintaa ja yksi vastaaja vastasi, että sopivasti. Yhdeksän vastaajaa kertoi hinnaksi n. 90–110 € tai yleisesti noin 100 €. Yksi vastaus oli 60 €, yksi 80 €, yksi 125 €, yksi 80–200 € ja yksi vastaus oli alle 300 €.

Vastaajista 16 mielestä tyhjennysyrittäjältä saatu lasku on selkeä, yhden mielestä ei ja yhden mielestä ehkä. Kaksi vastaajaa oli kommentoinut laskun erittelyyn, ja heidän mukaansa erittelyt näkyvät laskulla.

Kysymyksessä 11 kysyttiin, onko vastaajan tiedossa jääkö naapurustossa lietesäiliöitä tyhjentämättä tai toimitetaanko lietettä sille kuulumattomaan paikkaan (esim. luontoon). Tähän kysymykseen vastasi 15 vastaajaa, että heillä 13:sta ei ole tällaisia asioita tiedossa, yksi ei kommentoinut ja yksi kommentoi, että lietteitä tyhjennettäisiin luontoon niin vakituisilta kuin vapaa-ajan kiinteistöiltä.

Lopuksi muuta kommentoivaa osiossa yhdessä palautteessa kehuttiin ja kiiteltiin kuljetusyrittäjää ja todettiin, että traktori on oleellinen osa likakaivojen tyhjentämiselle. Kaksi kommentoi tyhjennysten toimineen hyvin ja sovittuna aikana. Yksi otti kantaa siihen, että ennen kaikki oli selkeämpää ja yksi totesi, että toistaiseksi toimii.

Vastauksissa tuotiin esiin myös huoli siitä, että Multian kunta on lopettamassa lietteen vastaanottoa. Tästä syystä pelätään lietekustannusten hintojen nousua pitkien välimatkojen takia ja pelätään aiheuttavan vaaratilanteita, jos traktorilla ajetaan pitkiä välimatkoja vastaanottopaikalle.

Yksi vastaus otti kantaa, että jäteyhtiön tulisi informoida onko heillä tällainen palvelu. Lisäksi oli toiveena, että kaivon voisi tarkastaa etukäteen, onko tyhjennykselle tarve.

2.10 Petäjäveden nykytila

Petäjävedellä on ollut asukkaita Tilastokeskuksen mukaan 3552 henkilöä vuonna 2024. Petäjäveden kunnan ympäristötoimi antoi vastauksensa kyselyyn. Vuonna 2023 kuntaan oli toimitettu saostus- ja umpisäiliölietteitä yhteensä 3802 m^3. Ympäristötoimen näkökulmasta kunnassa on saatavilla kattavasti lietekuljetuspalveluita, eikä uusille yrittäjille ole tarvetta.

Petäjävedellä ei ole tullut kunnan ympäristötoimeen palautetta lietehuoltoon liittyen. Kunnan järjestämässä kuljetuksessa on etuna tyhjennysten valvominen rekisterin avulla. Petäjäveden ympäristönsuojelu ei näe merkittäviä vaikutuksia kuljetusjärjestelmällä kuljetuksista aiheutuviin päästöihin, koska yhteen kuljetukseen mahtuu vain tietty määrä lietettä.

Petäjävedellä muuttui vuoden 2025 alussa lietteen käsittelyn laskutus, jossa kunnallinen jäteyhtiö laskuttaa kuntien jätevedenpuhdistamoiden käsittelymaksun asiakkailta, kun liete on toimitettu toimialueen jätevedenpuhdistamoille ja tulouttaa sen kuntiin.

Taulukko 12. Petäjäveden kaikki jätehuollon asiakkuudet ja arvio kiinteistöistä, joilla on kaivojärjestelmä (saostus- tai umpisäiliö). Tiedot on haettu 04/2026 jätteenkuljetusrekisteristä. Tiedot jätteenkuljetusrekisteriin on koottu kuntien ja vesiosuuskuntien toimittamasta aineistosta, asiakkaiden ilmoittamista tiedoista kiinteistöjen jätevesijärjestelmistä, Siirto-rekisterin siirtoasiakirjatiedoista ja Digi- ja väestöviraston aineistosta.

	Jätehuollon asiakkuudet		Saostus- ja umpisäiliöt	
	Vakituiset kiinteistöt	Vapaa-ajan kiinteistöt	Vakituiset kiinteistöt	Vapaa-ajan kiinteistöt
Petäjävesi	1408	825	753	316

Taulukosta 12 nähdään, että jätehuoltorekisterissä Petäjävedellä on vakituisten asuinkiinteistöjen asiakkuuksia 1408 (sisältää taloyhtiöt) ja vapaa-ajan kiinteistöjen asiakkuuksia 825. Taulukosta näkee myös, miten viemäriverkoston ulkopuoliset määrät lietesäiliöllisistä asiakkuuksista jakautuvat vakituisilla ja vapaa-ajan kiinteistöillä. Lopuilla kiinteistöillä on joko viemäriverkosto tai kantovesi.

Petäjävedellä toimii yksi lietteenkuljetusyrittäjä, jonka kotipaikka on Petäjävesi. Vuoden 2025 Siirto-rekisterin tyhjennystietojen perustella Petäjävedellä tyhjennyksiä on tehnyt kuusi eri kuljetusyrittäjää, joista viidellä tyhjennyksiä oli ollut 2–7 kappaletta vuoden aikana. Yksi yrittäjä on tehnyt muut lietesäiliöiden tyhjennykset.

Petäjävedellä tehtiin lietehuollon seurantaa ensimmäisen kerran vuonna 2025 vakituisille kiinteistöille. Petäjävedelle lähti 172 kehotuskirjettä vakituisen asumisen asiakkaille, joilla on vuoden tyhjennysvälivelvoite ja kaivoa ei ollut tyhjennetty vuonna 2024. Vuonna 2026 kirjeitä lähti/lähtee 114 kappaletta vuoden tyhjennysvälivelvoitteella oleville vakituisen asumisen kiinteistöille, joilla ei ole kaivoa tyhjennetty vuonna 2025. Syksyllä kehotuskirjeitä lähetetään vapaa-ajankiinteistöille.

Jätteenkuljetusrekisteristä 27.3.2026 haetun aineiston perusteella yhden vuoden velvoitteella kaivo on jäänyt tyhjentämättä 20 % vakituisista asuinkiinteistöistä ja 54 %:lla vapaa-ajankiinteistöjä. Kolmen vuoden seurantajaksolla vakituisista kaivoista on edelleen tyhjentämättä 17 % ja vapaa-ajankiinteistöistä 50 %. Kolmen vuoden vertailussa on otettu huomioon myös kiinteistöt, joilla on 2–3 vuoden harvennus lietteen poistovälissä. Aineistossa on otettu huomioon kiinteistöt, joilla on jätehuollon keskeytys tai omatoiminen pienimuotoinen lietteenkäsittelylupa tai lupa levittää liete peltoon (Kuva 3. s 40).

2.10.1 Webropol-kysely Petäjäveden asiakkaat

Petäjävedellä kyselyyn vastaajia oli 12 kappaletta, joka on 12,1 %:a vastaajien kokonaismäärästä. Taulukossa 13 on esitetty Petäjäveden vastausten jakautuminen kiinteistön käyttötarkoituksen mukaan, vakituisen asumisen kiinteistöltä vastauksia tuli yhdeksän ja vapaa-ajan kiinteistöiltä kolme kappaletta.

Taulukko 13. Petäjäveden vastausten jakautuminen kiinteistön käyttötarkoituksen mukaan. Vastauksen antaneiden asiakkaiden määrä =n.

Kiinteistön käyttötarkoitus	n	Vastausprosentti %
Vakituisen asumisen kiinteistö	9	75,0
Vapaa-ajan kiinteistö	3	25,0

Taulukko 14. Minne jätevedet johdetaan kiinteistöillä Petäjäveden vastauksissa. Vastauksen antaneiden asiakkaiden määrä =n.

Jätevedet johdetaan	n	Vastausprosentti %
Saostussäiliöön	10	83,3
Umpisäiliöön	1	8,3
Viemäriverkostoon	0	0,0
Muualle, minne?	1	8,3

Taulukosta 14 nähdään, minne Petäjäveden jätevedet johdetaan vastausten perusteella. Vastaajista 10 ilmoitti kiinteistöllä olevan saostussäiliön, yksi umpisäiliön ja yksi muualle, minne? ja tähän oli annettu vastaukseksi tekstikenttään saunakaivo.

Taulukko 15. Petäjäveden lietesäiliöiden tyhjennysvälit. Vastauksen antaneiden asiakkaiden määrä =n.

Tyhjennysväli	n	Vastausprosentti %
Vuosittain	7	58,4
Joka toinen vuosi	1	8,3
Harvemmin	4	33,3

Taulukosta 15 nähdään, että vastauksissa oli kerrottu, että seitsemän kiinteistöä tyhjentää lietesäiliönsä vuosittain, yksi joka toinen vuosi ja neljä harvemmin. Jätehuoltomääräysten § 34 saostussäiliöt tai siihen rinnastettavissa olevat säiliöt tulee tyhjennyttää vuosittain. Erillisellä hakemuksella, tietyin ehdoin voidaan tyhjennysväleihin myöntää pidennys. Umpisäiliöt tulee tyhjentää viimeistään niiden täyttyessä.

Kysymyksessä nro 5 kysyttiin, keitä lietetyhjennyksiä tekeviä yrittäjiä vastaajat tietävät toimivan alueella. Vastaajista 11 nimesi yhden toimijan alueelta (yhteensä toimijoita nimettiin kaksi) ja yhdellä ei ollut tietoa. Kaikki 12 vastaajaa kuitenkin ilmoittivat, että lietetyhjennyspalveluita on helposti saatavilla.

Kysymyksessä nro 7 kysyttiin sitä, saako asiakas lietekaivotyhjennyksistä siirtoasiakirjan tyhjentäjältä. Yhdeksän vastaajaa kertoi saavansa siirtoasiakirjan ja kolme ilmoitti, että ei saa. Siirtoasiakirjatiedot tulee olla jätteentuottajan saatavilla. Seuraavaan kysymykseen 11 vastaajaa vastasivat, että heillä käydään lietesäiliöt tyhjentämässä traktorilla ja yhden luona käydään loka-autolla.

Kysymykseen paljonko lietekaivojen tyhjennykset maksavat. Vastausta ei voida kertoa, koska se on kohdennettavissa yrittäjään. Ilmoitetuissa hinnoissa oli vaihtelua asiakkaiden kesken.

Yhdeksän vastaajan mielestä tyhjennysyrittäjältä saatu lasku on selkeä, mutta yksi otti kantaa, että on hieman sekavaa, kun lietteenkäsittelymaksu tulee erikseen jäteyhtiöltä. Yksi vastaaja ei muista onko lasku selkeä, yhdellä ei ole kokemusta ja yksi ei vastannut mitään. Lisäpalveluille ei ilmeisesti ole ollut tarvetta ja yksi siitä kommentoikin, ettei tarvetta ole ollut, näin ollen lisäpalveluiden erittely ei käy ilmi laskutuksesta.

Kysymyksessä 11 kysyttiin, onko vastaajan tiedossa jääkö naapurustossa lietesäiliöitä tyhjentämättä tai toimitetaanko lietettä sille kuulumattomaan paikkaan (esim. luontoon). Tähän kysymykseen vastasi kaikki 12 vastaajaa, että heillä ei ole tällaisia asioita tiedossa ja asiat hoidetaan pykälien mukaan.

Lopuksi muuta kommentoivaa osiossa kahdessa kommentissa kehuttiin ja kiiteltiin työnsuorittajaa hyvästä työstä ja palvelusta. Kommenteissa nousi esiin, että asiat ovat toimineet hyvin ja missään nimessä palvelun toimittajaa ei tulisi vaihtaa. Yksi kommentti kritisoin jätemaksujen olevan liian korkeita.

Yksi kommentti otti kantaa siihen, ettei voi mullata saostussäiliön sisältöä peltoon. Asumisessa syntyvät lietteet voi maanviljelijä levittää pellolle itse tietyin ehdoin. Omatoimiseen käsittelyyn tulee hakea lupa jätelautakunnalta (jätehuoltomääräykset § 36).

2.11 Pihtiputaan nykytila

Pihtiputaalla on ollut asukkaita Tilastokeskuksen mukaan 3692 henkilöä vuonna 2024. Pihtiputaalla ei ole tehty lietehuoltojärjestelmän selvitystä ja näin ollen lietekaivojen tyhjennyksissä ei ole toteutettu seurantaa toistaiseksi. Pihtiputaan kunta ja Pihtiputaan Lämpö ja Vesi Oy antoivat vastaukset kyselyyn. Pihtiputaan jätevedenpuhdistamolle toimitetaan vuosittain lietettä n. 5063 m^3. Jäteveden puhdistamon kapasiteetti on riittävä, mutta saneeraus/uusi puhdistamo alkaa olla ajankohtainen lähivuosina nykyiselle 1985 rakennetulle puhdistamolle.

Pihtiputaan kunnalla eikä Pihtiputaan Lämpö ja Vesi Oy:llä ole tiedossa alueita, joissa lietteenkuljetuspalveluita ei ole saatavilla ja he eivät koe, että uusille yrittäjille olisi tarvetta. Pihtiputaalla kuljetusyrittäjät laskuttavat asiakkailta kuljetus- ja käsittelymaksut ja Pihtiputaan Lämpö ja Vesi Oy laskuttaa yrittäjiä käsittelymaksuista. Heillä ei ole kuljetusyrittäjien tarkkaa hintatasoa tiedossa, mutta yleisesti ottaen paikalliset pienyrittäjät ovat edullisempi suuriin toimijoihin nähden.

Kyselyn vastauksissa nousi esiin Pihtiputaan terve kilpailutilanne. Kaikilla urakoitsijoilla on sähköinen asiakirja käytössä, joten he eivät näe, että kuljetusjärjestelmällä olisi merkitystä valvonnan kannalta. Pelkona tulee se, että kunnan järjestämässä järjestelmässä iso toimija valtaa markkinat. Paikallisille toimijoille lietehuolto on lisätoimintaa muun urakoinnin ohessa. Heidän näkemyksensä mukaan kunnalliseen kuljetukseen siirtyminen voisi pahimmassa tapauksessa uhata paikallisten yrittäjien liiketoiminnan kannattavuutta ja kaiken koneurakoinnin lopettamista.

Taulukko 16. Pihtiputaan kaikki jätehuollon asiakkuudet ja arvio kiinteistöistä, joilla on kaivojärjestelmä (saostus- tai umpisäiliö). Tiedot on haettu 04/2026 jätteenkuljetusrekisteristä. Tiedot jätteenkuljetusrekisteriin on koottu kuntien ja vesiosuuskuntien toimittamasta aineistosta, asiakkaiden ilmoittamista tiedoista kiinteistöjen jätevesijärjestelmistä, Siirto-rekisterin siirtoasiakirjatiedoista ja Digi- ja väestöviraston aineistosta.

	Jätehuollon asiakkuudet		Saostus- ja umpisäiliöt	
	Vakituiset kiinteistöt	Vapaa-ajan kiinteistöt	Vakituiset kiinteistöt	Vapaa-ajan kiinteistöt
Pihtipudas	1405	1168	953	643

Taulukosta 16 nähdään, että jätehuoltorekisterissä Pihtiputaalla on vakituisten asuinkiinteistöjen asiakkuuksia 1405 (sisältää taloyhtiöt) ja vapaa-ajan kiinteistöjen asiakkuuksia 1168. Taulukosta näkee myös, miten viemäriverkoston ulkopuoliset määrät lietesäiliöllisistä asiakkuuksista jakautuvat vakituisilla ja vapaa-ajan kiinteistöillä. Lopuilla kiinteistöillä on joko viemäriverkosto tai kantovesi.

Pihtiputaalla toimii kaksi lietteenkuljetusyrittäjää, jonka kotipaikka on Pihtipudas. Vuoden 2025 Siirto-rekisterin tyhjennystietojen perustella Pihtiputaalla tyhjennyksiä on tehnyt kuusi eri kuljetusyrittäjää, joista kahdella tyhjennyksiä on ollut vain yksi vuoden aikana, yhdellä 11 ja kolmella muulla enemmän.

Pihtiputaalla lietehuollon rekisterin kokoaminen on kesken. Siinä kartoitetaan kiinteistöjen jätevesijärjestelmät ja näistä kaikista ei ole vielä varmaa tietoa. Siten toistaiseksi lietekaivojen tyhjennyksissä ei ole toteutettu seurantaa ja se aloitetaan, kun rekisteri on valmistunut. Tavoitteena tehdä ensimmäinen seuranta

vuonna 2027. Tarkasteltaessa vuoden 2025 tietoja lietesäiliöiden tyhjennyksistä, on tyhjentämättömiä vakituisen asumisen saostussäiliöitä ollut Pihtiputaalla vuonna 2025 ainakin 80 kappaletta. Tyhjennystiedot on haettu Siirto-rekisteristä.

Jätteenkuljetusrekisteristä 27.3.2026 haetun aineiston perusteella yhden vuoden velvoitteella kaivo on jäänyt tyhjentämättä 18 % vakituisista asuinkiinteistöistä ja 36 %:lla vapaa-ajankiinteistöjä. Kolmen vuoden seuranta-jaksolla vakituisista kaivoista on edelleen tyhjentämättä 9 % ja vapaa-ajankiinteistöistä 11 %. Kolmen vuoden vertailussa on otettu huomioon myös kiinteistöt, joilla on 2–3 vuoden harvennus lietteen poistovälissä, mutta Pihtiputaalle on tehty vain yksi harvennus päätös vakituiselle asuinkiinteistölle. Aineistossa on otettu huomioon kiinteistöt, joilla on jätehuollon keskeytys tai omatoiminen pienimuotoinen lietteenkäsittelylupa tai lupa levittää liete peltoon (Kuva 3. s 40). Tästä aineistosta puuttuu digi- ja väestövirastosta saatu tieto, että kiinteistöllä on kaivojärjestelmä. Tähän verrattaessa nämä prosentit olisivat suuremmat, mutta vertailua ei tehty, koska näistä 154 kiinteistöstä ei ole tietoa, onko kiinteistöllä umpi- vai sakokaivo.

2.11.1 Webropol-kysely Pihtiputaan asiakkaat

Pihtiputaalla kyselyyn vastaajia oli 20 kappaletta, joka on 20,2 %:a vastaajien kokonaismäärästä. Taulukossa 17 on esitetty Pihtiputaan vastausten jakautuminen kiinteistön käyttötarkoituksen mukaan, vakituisen asumisen kiinteistöltä vastauksia tuli 17 ja vapaa-ajan kiinteistöiltä kolme kappaletta.

Taulukko 17. Pihtiputaan vastausten jakautuminen kiinteistön käyttötarkoituksen mukaan. Vastauksen antaneiden asiakkaiden määrä =n.

Kiinteistön käyttötarkoitus	n	Vastausprosentti %
Vakituisen asumisen kiinteistö	17	85,0
Vapaa-ajan kiinteistö	3	15,0

Taulukko 18. Minne jätevedet johdetaan kiinteistöillä Pihtiputaan vastauksissa. Vastauksen antaneiden asiakkaiden määrä =n.

Jätevedet johdetaan	n	Vastausprosentti %
Saostussäiliöön	12	60,0
Umpisäiliöön	8	40,0
Viemäriverkostoon	1	5,0
Muualle, minne?	2	10,0

Taulukosta 18 nähdään, minne Pihtiputaan jätevedet johdetaan vastausten perusteella. Kysymyksessä oli mahdollisuus valita useampi kohta, koska useilla kiinteistöillä voi olla käytössä esimerkiksi saostus- ja umpisäiliöt kiinteistöllä tai lietekaivo viemäriverkoston lisäksi. Vastaajista 12 ilmoitti kiinteistöllä olevan saostussäiliön, kahdeksan umpisäiliön, yksi viemäriverkoston ja kaksi muualle, minne? ja näihin oli annettu vastaukseksi tekstikenttään saostuskaivoihin ja pienpuhdistamoon. Myös pienpuhdistamoilla, joilla on sakokaivo, on tyhjennysvelvoite vähintään vuosittain, jos pidennettyä tyhjennysväliä ei ole myönnetty.

Taulukko 19. Pihtiputaan lietesäiliöiden tyhjennysvälit. Vastauksen antaneiden asiakkaiden määrä =n.

Tyhjennysväli	n	Vastausprosentti %
Vuosittain	17	85,0
Joka toinen vuosi	2	10,0
Harvemmin	1	5,0

Taulukosta 19 nähdään, että vastauksissa oli kerrottu, että 17 kiinteistöä tyhjentää lietesäiliönsä vuosittain, kaksi joka toinen vuosi ja yksi harvemmin. Jätehuoltomääräysten § 34 saostussäiliöt tai siihen rinnastettavissa olevat säiliöt tulee tyhjennyttää vuosittain. Erillisellä hakemuksella, tietyin ehdoin voidaan tyhjennysväleihin myöntää pidennys. Umpisäiliöt tulee tyhjentää viimeistään niiden täyttyessä.

Kysymyksessä nro 5 kysyttiin, keitä lietetyhjennyksiä tekeviä yrittäjiä vastaajat tietävät toimivan alueella. Vastaajia oli 20, joista yksi ei ollut kommentoinut mitään, yksi ilmoitti katsovansa lehdestä tai netistä yrittäjät, keneltä tilaa tyhjennyksen ja loput 18 nimesivät kukin 1–3 alueella toimivaa yrittäjää. Yksi vastaajista nimesi Sammakkokankaan, mutta Sammakkokangas ei lietesäiliöiden tyhjennyksiä tee. Kaikki 20 vastaajaa ilmoittivat, että lietetyhjennyspalveluita on helposti saatavilla.

Kysymyksessä nro 7 kysyttiin sitä, saako asiakas lietekaivotyhjennyksistä siirtoasiakirjan tyhjentäjältä. Vastaajista 13 kertoi saavansa siirtoasiakirjan, kuusi ilmoitti, että ei saa ja yksi ilmoitti saavansa joskus. Siirtoasiakirjatiedot tulee olla jätteentuottajan saatavilla. Seuraavaan kysymykseen kaikki 20 vastaajaa vastasivat, että heillä käydään lietesäiliöt tyhjentämässä loka-autolla.

Kysymykseen paljonko lietekaivojen tyhjennykset maksavat. Vastaukset jakautuivat 85–175 €:n välille. Vastaajista yksi ei kertonut hintaa, yksi ei muistanut, yksi vastasi sopivasti ja yksi vastasi, että riippuu yrittäjästä, yrittäjien välillä iso ero. 85–110 € välillä olevan hinnan ilmoitti viisi vastaajaa, yhdeksän vastaajaa ilmoitti hinnan olevan 118–150 € välillä, yksi ilmoitti hinnaksi 100–150 € ja yksi n. 175 €. Vastauksista ei käy ilmi, että sisältääkö hinnat myös lietteenkäsittelymaksun vai pelkän tyhjennys-/kuljetushinnan.

Kysymyksen vastaukset laskun selkeydestä oli hankala tulkita, että koskeeko vastaus laskun selkeyttä vai lisäpalvelujen/lietteenkäsittelymaksun erittelyä. Ainakin seitsemän vastaajan mielestä tyhjennysyrittäjältä saatu lasku on selkeä, ja kukaan ei suoranaisesti kerro laskun olevan epäselvä. Viisi vastaajaa ilmoitti, että lietteenkäsittelymaksu on eritelty ja yksi vastaaja ilmoitti, että erittelyitä ei ole tehty laskulle. Yksi vastaaja ei tiennyt ja yksi ei vastannut mitään.

Kysymyksessä 11 kysyttiin, onko vastaajan tiedossa jääkö naapurustossa lietesäiliöitä tyhjentämättä tai toimitetaanko lietettä sille kuulumattomaan paikkaan (esim. luontoon). Tähän kysymykseen tuli 19 vastausta, joista 16 vastaajaa vastasi, että heillä ei ole tällaisia asioita tiedossa, yksi ei kommentoinut, yksi ei kyttää naapureita ja yksi ihmetteli, kuuluuko asia naapureille.

Lopuksi muuta kommentoivaa osiossa yksi kommentoi jätehuollon toimivan moitteettomasti, yksi mainitsi erikseen yrittäjän, jonka palvelu on toiminut hyvin. Yksi kommentoi, että kysymykset olisi voinut olla hieman realistisempia ja yksi kommentoi jätevesimaksujen järkyttävää hintojen nousua.

2.12 Viitasaaren nykytila

Viitasaarella on ollut asukkaita Tilastokeskuksen mukaan 5764 henkilöä vuonna 2024. Viitasaarella ei ole tehty lietehuoltojärjestelmän selvitystä ja näin ollen lietekaivojen tyhjennyksissä ei ole toteutettu seurantaa toistaiseksi. Viitasaarella jätevedenpuhdistamosta vastaava Alva antoi kyselyyn tietoja lietteen määristä. Vuonna 2023 saostussäiliölietettä vastaanotettiin 1686 m^3 ja umpikaivolietettä 4109 m^3. Viitasaarella viemärikuormituksen asukasvastineluku on maksimissaan 5600 asukasta ja keskimääräisen kuorman mukaan n. 3500 asukasta.

Taulukko 20. Viitasaaren kaikki jätehuollon asiakkuudet ja arvio kiinteistöistä, joilla on kaivojärjestelmä (saostus- tai umpisäiliö). Tiedot on haettu 04/2026 jätteenkuljetusrekisteristä. Tiedot jätteenkuljetusrekisteriin on koottu kuntien ja vesiosuuskuntien toimittamasta aineistosta, asiakkaiden ilmoittamista tiedoista kiinteistöjen jätevesijärjestelmistä, Siirto-rekisterin siirtoasiakirjatiedoista ja Digi- ja väestöviraston aineistosta.

	Jätehuollon asiakkuudet		Saostus- ja umpisäiliöt	
	Vakituiset kiinteistöt	Vapaa-ajan kiinteistöt	Vakituiset kiinteistöt	Vapaa-ajan kiinteistöt
Viitasaari	1976	2385	1216	1445

Taulukosta 20 nähdään, että jätehuoltorekisterissä Viitasaarella on vakituisten asuinkiinteistöjen asiakkuuksia 1976 (sisältää taloyhtiöt) ja vapaa-ajan kiinteistöjen asiakkuuksia 2385. Taulukosta näkee myös, miten viemäriverkoston ulkopuoliset määrät lietesäiliöllisistä asiakkuuksista jakautuvat vakituisilla ja vapaa-ajan kiinteistöillä. Lopuilla kiinteistöillä on joko viemäriverkosto tai kantovesi.

Viitasaarella ei toimi yhtään lietteenkuljetusyrittäjää, jonka kotipaikka olisi Viitasaari. Vuoden 2025 Siirto-rekisterin tyhjennystietojen perustella Viitasaarella tyhjennyksiä on tehnyt kahdeksan eri kuljetusyrittäjää, joista neljällä tyhjennyksiä on ollut 1–8 kappaletta vuoden aikana, yhdellä 38 tyhjennystä, yhdellä 86 tyhjennystä ja kahdella muulla yrittäjällä huomattavasti enemmän. Riippuen tyhjennyksen tehneestä yrittäjästä, Viitasaarelta päätyy lietteitä käsiteltäväksi Viitasaaren lisäksi mm. Jyväskylään, Keiteleelle tai Pihtiputaalle.

Viitasaarella lietehuollon rekisterin kokoaminen on kesken. Siinä kartoitetaan kiinteistöjen jätevesijärjestelmät ja näistä kaikista ei ole vielä varmaa tietoa. Siten toistaiseksi lietekaivojen tyhjennyksissä ei ole toteutettu seurantaa ja se aloitetaan, kun rekisteri on valmistunut. Tavoitteena tehdä ensimmäinen seuranta vuonna 2027. Tarkasteltaessa vuoden 2025 tietoja lietesäiliöiden tyhjennyksistä, on tyhjentämättömiä vakituisen asumisen saostussäiliöitä ollut Viitasaarella vuonna 2025 ainakin 199 kappaletta. Tyhjennystiedot on haettu Siirto-rekisteristä.

Jätteenkuljetusrekisteristä 27.3.2026 haetun aineiston perusteella yhden vuoden velvoitteella kaivo on jäänyt tyhjentämättä 27 % vakituisista asuinkiinteistöistä ja 39 %:lla vapaa-ajankiinteistöjä. Kolmen vuoden seurantajaksolla vakituisista kaivoista on edelleen tyhjentämättä 12 % ja vapaa-ajankiinteistöistä 17 %. Kolmen vuoden vertailussa on otettu huomioon myös kiinteistöt, joilla on 2–3 vuoden harvennus lietteen poistovälissä, mutta Viitasaarelle on tehty vain neljä harvennuspäätöstä vapaa-ajankiinteistöille. Aineistossa on otettu huomioon kiinteistöt, joilla on jätehuollon keskeytys tai omatoiminen pienimuotoinen lietteenkäsittelylupa tai lupa levittää liete peltoon (Kuva 3. s 40). Tästä aineistosta puuttuu digi- ja väestövirastosta saatu tieto, että kiinteistöllä on kaivojärjestelmä. Tähän verrattaessa nämä prosentit olisivat suuremmat, mutta vertailua ei tehty, koska näistä 72 kiinteistöstä ei ole tietoa, onko kiinteistöllä umpi- vai sakokaivo.

2.12.1 Webropol-kysely Viitasaaren asiakkaat

Viitasaarella kyselyyn vastaajia oli 19 kappaletta, joka on 19,2 %:a vastaajien kokonaismäärästä. Taulukossa 21 on esitetty Viitasaaren vastausten jakautuminen kiinteistön käyttötarkoituksen mukaan, vakituisen asumisen kiinteistöltä vastauksia tuli 11 ja vapaa-ajan kiinteistöiltä kahdeksan kappaletta.

Taulukko 21. Viitasaaren vastausten jakautuminen kiinteistön käyttötarkoituksen mukaan. Vastauksen antaneiden asiakkaiden määrä =n.

Kiinteistön käyttötarkoitus	n	Vastausprosentti %
Vakituisen asumisen kiinteistö	11	57,9
Vapaa-ajan kiinteistö	8	42,1

Taulukko 22. Minne jätevedet johdetaan kiinteistöillä Viitasaaren vastauksissa. Vastauksen antaneiden asiakkaiden määrä =n.

Jätevedet johdetaan	n	Vastausprosentti %
Saostussäiliöön	11	57,9
Umpisäiliöön	9	47,4
Viemäriverkostoon	0	0,0
Muualle, minne?	2	10,5

Taulukosta 22 nähdään, minne Viitasaaren jätevedet johdetaan vastausten perusteella. Kysymyksessä oli mahdollisuus valita useampi kohta, koska useilla kiinteistöillä voi olla käytössä esimerkiksi saostus- ja umpisäiliöt kiinteistöllä. 11 vastaajaa ilmoitti kiinteistöllä olevan saostussäiliön, yhdeksän umpisäiliön ja kaksi muualle, minne? ja näihin oli annettu vastaukseksi tekstikenttään, että harmaat vedet imeytyskenttään ja suodatinkenttään.

Taulukko 23. Viitasaaren lietesäiliöiden tyhjennysvälit. Vastauksen antaneiden asiakkaiden määrä =n.

Tyhjennysväli	n	Vastausprosentti %
Vuosittain	17	89,5
Joka toinen vuosi	1	5,2
Harvemmin	1	5,3

Taulukosta 23 nähdään, että vastauksissa oli kerrottu, että 17 kiinteistöä tyhjentää lietesäiliönsä vuosittain, yksi joka toinen vuosi ja yksi harvemmin. Jätehuoltomääräysten § 34 saostussäiliöt tai siihen rinnastettavissa olevat säiliöt tulee tyhjennyttää vuosittain. Erillisellä hakemuksella, tietyin ehdoin voidaan tyhjennysväleihin myöntää pidennys. Umpisäiliöt tulee tyhjentää viimeistään niiden täyttyessä.

Kysymyksessä nro 5 kysyttiin, keitä lietetyhjennyksiä tekeviä yrittäjiä vastaajat tietävät toimivan alueella. Vastaajat nimesivät yhteensä kolme eri toimijaa. Kymmenen vastaajaa nimesi yhden toimijan, myös yhdeksän vastaajaa kaksi toimijaa ja yksi ei muistanut vastaushetkellä ketään. Kaikki 19 vastaajaa ilmoittivat, että lietetyhjennyspalveluita on helposti saatavilla.

Kysymyksessä nro 7 kysyttiin sitä, saako asiakas lietekaivotyhjennyksistä siirtoasiakirjan tyhjentäjältä. Yhdeksän vastaajaa kertoi saavansa siirtoasiakirjan, kahdeksan ilmoitti, että ei saa ja kaksi vastasi saavansa siirtoasiakirjan joskus. Siirtoasiakirjatiedot tulee olla jätteentuottajan saatavilla. Seuraavaan kysymykseen 18 vastaajaa vastasivat, että heillä käydään lietesäiliöt tyhjentämässä loka-autolla ja yhden lietesäiliö tyhjennetään traktorilla.

Kysymykseen paljonko lietekaivojen tyhjennykset maksavat, vastaukset jakautuivat 90–240 € välille. Kolme vastaajaa ei muistanut hintaa ja yksi ei halunnut kertoa. Yksi vastaaja ilmoitti tyhjennyshinnaksi 90 €, yksi arvioi vähän toista sataa, viisi vastaajaa ilmoitti hinnaksi n. 130–150 €, viisi 150–200 €, joista yksi ilmoitti, että sisältää myös käsittelyn. Kolme vastaajaa ilmoitti hinnaksi yli 200 €. Vastauksista ei käy ilmi, että sisältääkö hinnat myös lietteenkäsittelymaksun vai pelkän tyhjennys-/kuljetushinnan.

Kahdeksanvastaajan mielestä tyhjennysyrittäjältä saatu lasku on selkeä, yhden mielestä voisi olla selkeämpi ja kaksi ei muista. Viisi vastaajaa ilmoitti, että lietteenkäsittelymaksu on eritelty ja yksi vastaaja ilmoitti, että ei kaipaa erittelyjä.

Kysymyksessä 11 kysyttiin, onko vastaajan tiedossa jääkö naapurustossa lietesäiliöitä tyhjentämättä tai toimitetaanko lietettä sille kuulumattomaan paikkaan (esim. luontoon). Tähän kysymykseen vastasi 18 vastaajaa, joista kellään heillä ei ollut tällaisia asioita tiedossa.

Lopuksi muuta kommentoivaa osiossa kaikissa seitsemässä annetussa kommentissa kehuttiin hyvin toimivaa palvelua. Kommenteissa esitettiin toive, että toimiva systeemi pysyy ja ei tehdä asiasta monimutkaisempaa. Yksi kommentti otti kantaa siihen, että jos muutoksia tehdään, niin viestintään tulisi varata työaikaa ja rahaa, eikä vaan tiedotetta laskun yhteydessä.

2.13 Äänekosken nykytila

Äänekoskella on ollut asukkaita Tilastokeskuksen mukaan 17740 henkilöä vuonna 2024. Äänekoskelta saatiin vastaus kyselyyn lietehuollosta vastaavalta Äänekosken Energialta sekä ympäristöviranomaiselta. Äänekoskella käsittelyyn oli toimitettu vuonna 2023 umpikaivolietettä 1854 m^3 ja sakokaivolietettä 3663 m^3. Tihusuon puhdistamolla Konginkankaalla on tulevaisuudessa tarve saneerata ilmastusallaskapasiteetin kasvattamista (typen poisto).

Äänekoskella on lietteenkuljetusyrittäjiä reilusti, mutta näiden tarkat toiminta-alueet eivät ole Äänekosken Energian tiedossa. Äänekosken ympäristönsuojelun eikä Äänekosken Energiankaan tietoon ole tullut valvonnallisia epäkohtia tai havaittu haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Äänekosken Energia nostaa kyselyssä esiin, että puhdistamoiden mitoitus on laskettu toiminta-alueen kuormituksen mukaan. Heidän mielestään kunnan järjestämän kuljetusjärjestelmän riskinä on, että vastaanottomaksut ohjaavat lietteiden toimitusta ja saattavat aiheuttaa puhdistamoille suunniteltua suurempaa kuormitusta.

Äänekoskella muuttui vuoden 2025 alussa lietteen käsittelyn laskutus, jossa kunnallinen jäteyhtiö laskuttaa kuntien jätevedenpuhdistamoiden käsittelymaksun asiakkailta, kun liete on toimitettu toimialueen jätevedenpuhdistamoille ja tulouttaa sen kunnille.

Taulukko 24. Äänekosken kaikki jätehuollon asiakkuudet ja arvio kiinteistöistä, joilla on kaivojärjestelmä (saostus- tai umpisäiliö). Tiedot on haettu 04/2026 jätteenkuljetusrekisteristä. Tiedot jätteenkuljetusrekisteriin on koottu kuntien ja vesiosuuskuntien toimittamasta aineistosta, asiakkaiden ilmoittamista tiedoista kiinteistöjen jätevesijärjestelmistä, Siirto-rekisterin siirtoasiakirjatiedoista ja Digi- ja väestöviraston aineistosta.

	Jätehuollon asiakkuudet		Saostus- ja umpisäiliöt	
	Vakituiset kiinteistöt	Vapaa-ajan kiinteistöt	Vakituiset kiinteistöt	Vapaa-ajan kiinteistöt
Äänekoski	5533	2363	1354	701

Taulukosta 24 nähdään, että jätehuoltorekisterissä Äänekoskella on vakituisten asuinkiinteistöjen asiakkuuksia 5533 (sisältää taloyhtiöt) ja vapaa-ajan kiinteistöjen asiakkuuksia 2363. Taulukosta näkee myös, miten viemäriverkoston ulkopuoliset määrät lietesäiliöllisistä asiakkuuksista jakautuvat vakituisilla ja vapaa-ajan kiinteistöillä. Lopuilla kiinteistöillä on joko viemäriverkosto tai kantovesi.

Äänekoskella toimii kahdeksan lietteenkuljetusyrittäjää, jonka kotipaikka on Äänekoski. Lisäksi kahdella yrittäjällä on luvat lietteenkuljetukseen, mutta he ovat ilmoittaneet, etteivät tee lietesäiliöiden tyhjennyksiä. Vuoden 2025 Siirto-rekisterin tyhjennystietojen perustella Äänekoskella tyhjennyksiä on tehnyt 16 eri kuljetusyrittäjää. Siirto-rekisterin tiedoissa seitsemällä tyhjentäjistä on ollut 2–7 tyhjennystä vuoden 2025 aikana, yhdellä 29 tyhjennystä, kolmella 54–85 tyhjennystä ja viidellä muulla tyhjentäjällä on tyhjennyksiä ollut tyhjennyksiä reilusti enemmän vuoden aikana. Lisäksi on tiedossa yksi lietteenkuljetusyrittäjä, jonka tietoja ei Siirto-rekisteristä löydy, mutta niitä on ollut vuoden 2025 aikana 20–30 kappaletta.

Äänekoskella tehtiin lietehuollon seurantaa ensimmäisen kerran vuonna 2022 vakituisille kiinteistöille. Alkuvuosien seurannan tiedoissa on ollut puutteita ja virheellisyyttä, joten niiden lukuja ei tuoda tähän, koska ne vääristäisivät tietoa. Vuonna 2025 Äänekoskelle lähti 162 kohotuskirjettä vakituisen asumisen asiakkaille, joilla on vuoden tyhjennysvälivelvoite ja kaivoa ei ollut tyhjennetty vuonna 2024. Vuonna 2026 kirjeitä lähti/lähtee 189 kappaletta vuoden tyhjennysvälivelvoitteella oleville vakituisen asumisen kiinteistöille, joilla ei ole kaivoa tyhjennetty vuonna 2025 ja syksyllä kehotuskirjeitä lähetetään vapaa-ajankiinteistöille.

Jätteenkuljetusrekisteristä 27.3.2026 haetun aineiston perusteella yhden vuoden velvoitteella kaivo on jäänyt tyhjentämättä 17 % vakituisista asuinkiinteistöistä ja 43 %:lla vapaa-ajankiinteistöjä. Kolmen vuoden seurantajaksolla vakituisista kaivoista on edelleen tyhjentämättä 9 % ja vapaa-ajankiinteistöistä 47 %. Kolmen vuoden vertailussa on otettu huomioon myös kiinteistöt, joilla on 2–3 vuoden harvennus lietteen poistovälissä Aineistossa on otettu huomioon kiinteistöt, joilla on jätehuollon keskeytys tai omatoiminen pienimuotoinen lietteenkäsittelylupa tai lupa levittää liete peltoon (Kuva 3. s 40).

2.13.1 Webropol-kysely Äänekosken asiakkaat

Äänekoskella kyselyyn vastaajia oli 17 kappaletta, joka on 17,2 %:a vastaajien kokonaismäärästä. Taulukossa 25 on esitetty Äänekosken vastausten jakautuminen kiinteistön käyttötarkoituksen mukaan, vakituisen asumisen kiinteistöltä vastauksia tuli 12 ja vapaa-ajan kiinteistöiltä viisi kappaletta.

Taulukko 25. Äänekosken vastausten jakautuminen kiinteistön käyttötarkoituksen mukaan. Vastauksen antaneiden asiakkaiden määrä =n.

Kiinteistön käyttötarkoitus	n	Vastausprosentti %
Vakituisen asumisen kiinteistö	12	70,6
Vapaa-ajan kiinteistö	5	29,4

Taulukko 26. Minne jätevedet johdetaan kiinteistöillä Äänekosken vastauksissa. Vastauksen antaneiden asiakkaiden määrä =n.

Jätevedet johdetaan	n	Vastausprosentti %
Saostussäiliöön	10	58,8
Umpisäiliöön	6	35,3
Viemäriverkostoon	3	17,6
Muualle, minne?	2	11,8

Taulukosta 26 nähdään, minne Äänekosken jätevedet johdetaan vastausten perusteella. Kysymyksessä oli mahdollisuus valita useampi kohta, koska useilla kiinteistöillä voi olla käytössä esimerkiksi saostus- ja umpisäiliöt kiinteistöllä tai lietesäiliö viemäriverkoston lisäksi. Vastaajista 10 ilmoitti kiinteistöllä olevan saostussäiliön, kuusi umpisäiliön, kolme viemäriverkoston ja kaksi muualle, minne? ja näihin oli annettu vastaukseksi tekstikenttään, että harmaat vedet kenttään + kompostoiva huussi sekä ulkohuussi ja kantovesi.

Taulukko 27. Äänekosken lietesäiliöiden tyhjennysvälit. Vastauksen antaneiden asiakkaiden määrä =n.

Tyhjennysväli	n	Vastausprosentti %
Vuosittain	11	64,7
Joka toinen vuosi	2	11,8
Harvemmin	4	23,5

Taulukosta 27 nähdään, että vastauksissa oli kerrottu, että yksitoista kiinteistöä tyhjentää lietesäiliönsä vuosittain, kaksi joka toinen vuosi ja neljä harvemmin. Jätehuoltomääräysten § 34 saostussäiliöt tai siihen rinnastettavissa olevat säiliöt tulee tyhjennyttää vuosittain. Erillisellä hakemuksella, tietyin ehdoin voidaan tyhjennysväleihin myöntää pidennys. Umpisäiliöt tulee tyhjentää viimeistään niiden täyttyessä.

Kysymyksessä nro 5 kysyttiin, keitä lietetyhjennyksiä tekeviä yrittäjiä vastaajat tietävät toimivan alueella. Vastaajat antoivat yhteensä yhdeksän alueella toimivan eri yrittäjän nimet. Kaksi vastaajaa ei osannut nimetä ketään, muut nimesivät kukin 1–6 eri toimijaa. Lisäksi yksi vastaaja nimesi Sammakkokankaan, mutta Sammakkokangas ei lietesäiliöiden tyhjennyksiä tee. Vastaajista 14 ilmoittivat, että lietetyhjennyspalveluita on helposti saatavilla ja kolme puolestaan, ettei palvelut ole helposti saatavilla, joista yksi oli vielä kommentoinut lisäksi, että ei osaa sanoa.

Kysymyksessä nro 7 kysyttiin sitä, saako asiakas lietekaivotyhjennyksistä siirtoasiakirjan tyhjentäjältä. Kahdeksan vastaajaa kertoi saavansa siirtoasiakirjan, kahdeksan ilmoitti, että ei saa ja yksi vastasi saavansa joskus. Siirtoasiakirjatiedot tulee olla jätteentuottajan saatavilla. Seuraavaan kysymykseen 11 vastaajaa vastasivat, että heillä käydään lietesäiliöt tyhjentämässä loka-autolla, kolmella kiinteistöllä käydään tyhjennys tekemässä traktorilla ja yhdellä ei ole ollut vielä tarvetta tyhjennyksille.

Kysymykseen paljonko yksi lietekaivon tyhjennys maksaa hintahaarukaksi muodostui 80–400 €. Lisäksi yksi vastaaja oli laittanut 0 ja kaksi ei ilmoittanut hintoja. Yksi vastaaja oli vastannut 80 €, viiden vastaajan hinnat olivat 120–160 € välillä, neljä vastasi 170 eurosta noin 200 euroon. Kahden vastaajan hinnat olivat 225–270 € välillä ja kahden vastaajan vastaukset 300–400 € haarukassa.

Yhdeksän vastaajan mielestä tyhjennysyrittäjältä saatu lasku on selkeä, yhden mielestä, yhdellä ei ole tietoa ja kaksi ei jättänyt kommenttia. Muut vastaukset ovat hieman epäselviä tulkita koskeeko vastaus laskun selkeyttä vai lisäpalveluita. Yksi vastaaja ilmoitti, että lisäpalvelut on eritelty ja yksi ettei mitään erittelyjä ole. Yksi kommentoi, että ei muista mitä laskulla on eriteltyä, mutta hänen mielestään kaikki tarpeellinen.

Kysymyksessä 11 kysyttiin, onko vastaajan tiedossa jääkö naapurustossa lietesäiliöitä tyhjentämättä tai toimitetaanko lietettä sille kuulumattomaan paikkaan (esim. luontoon). Tähän kysymykseen 14 vastaajaa vastasi, että heillä ei ole tällaisia asioita tiedossa, muut eivät vastanneet.

Lopuksi muuta kommentoivaa osiossa kaksi vastaajaa ilmoitti liittyneensä viemäriverkostoon ja ei ole enää tarvetta erillisille tyhjennyksille. Tämä tieto tulisi ilmoittaa jätehuoltoviranomaiselle tai jäteyhtiöön, jotta tiedot saataisiin korjattu jätehuoltorekisteriin.

Yksi vastaaja kommentoi lietteiden käsittelyn olevan kallista ja toivoi jätelautakunnan miettivän, miten maksuja voitaisiin helpottaa, koska jätevesien rakentamisen perustamiskulut ovat olleet kalliita. Yksi kommentoi, että on tärkeää, että kilpailu säilyy ja jokaisen saa valita itselleen sopivan ja luotettavan kuljetusyrittäjän.

2.14 Tyhjentämättömät saostussäiliöt vuonna 2025

Jätteenkuljetusrekisteristä ajettiin 27.3.2026 aineisto, josta nähdään vuoden 2025 saostussäiliöiden tyhjennystiedot. Tämän aineiston perusteella on alle koottu prosentuaaliset määrät tyhjentämättömistä saostussäiliöistä vakituisten- ja vapaa-ajan kiinteistöillä kunnittain. Määrät ovat niitä saostussäiliöitä, joita ei ole tyhjennetty kiinteistön tyhjennysvaatimusten mukaisesti. Lähtökohtana on määräysten mukainen vuosittainen tyhjennys. Osalle vakituisista asuinkiinteistöistä on myönnetty harvennettu tyhjennysvelvoite kahden vuoden välein ja osalle vapaa-ajan kiinteistöistä kolmen vuoden välein.

Tiedot tyhjennyksistä jätehuollon rekisteriin on saatu Siirto-rekisteristä tai Sammakkokangas Oy:n kautta hankitusta sähköisesti siirtoasiakirjajärjestelmästä, ZeroWastesta. Lietteenkuljettajalla on lain velvoittama vaatimus laatia lietteen kuljettamisesta siirtoasiakirja ja viedä nämä tiedot valtakunnalliseen Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämään Siirto-rekisteriin.

Kuvasta voidaan nähdä, että vakituisten asuinkiinteistöjen kaivoista jää vuosittain tyhjentämättä 15–30 %. Lisäksi voidaan todeta, että kaikista kiinteistöistä, joilla on velvollisuus tyhjennyttää kaivo mukaan lukien ne, joilla on harvennettu lietteenpoistoväli kahteen vuoteen, eivät kaikki ole kolmenkaan vuoden sisällä kaivoaan tyhjennyttäneet. Näitä kiinteistöjä on siis 9–17 % kaikista, joita velvollisuus koskee. Vapaa-ajankiinteistöjen kohdalla tyhjentämättömien kaivojen määrät ovat huomattavan korkeat. Vuosittain tyhjentämättä jää 31–54 % kaivoista. Vapaa-ajankiinteistöistä myös kolmen vuoden seurannan jälkeen edelleen tyhjentämättä 11–50 % kaivoista. Tässä vertailussa ei ole eritelty harmaita vesiä ja käymälävesiä sisältäviä kaivoja, mutta myös harmaan veden kaivoja koskee samat velvoitteet. Tärkeää on myös, että usein nämä vapaa-ajankiinteistöt sijaitsevat rantavyöhykkeellä, jossa ympäristön pilaantumisen vaara on suurempi.

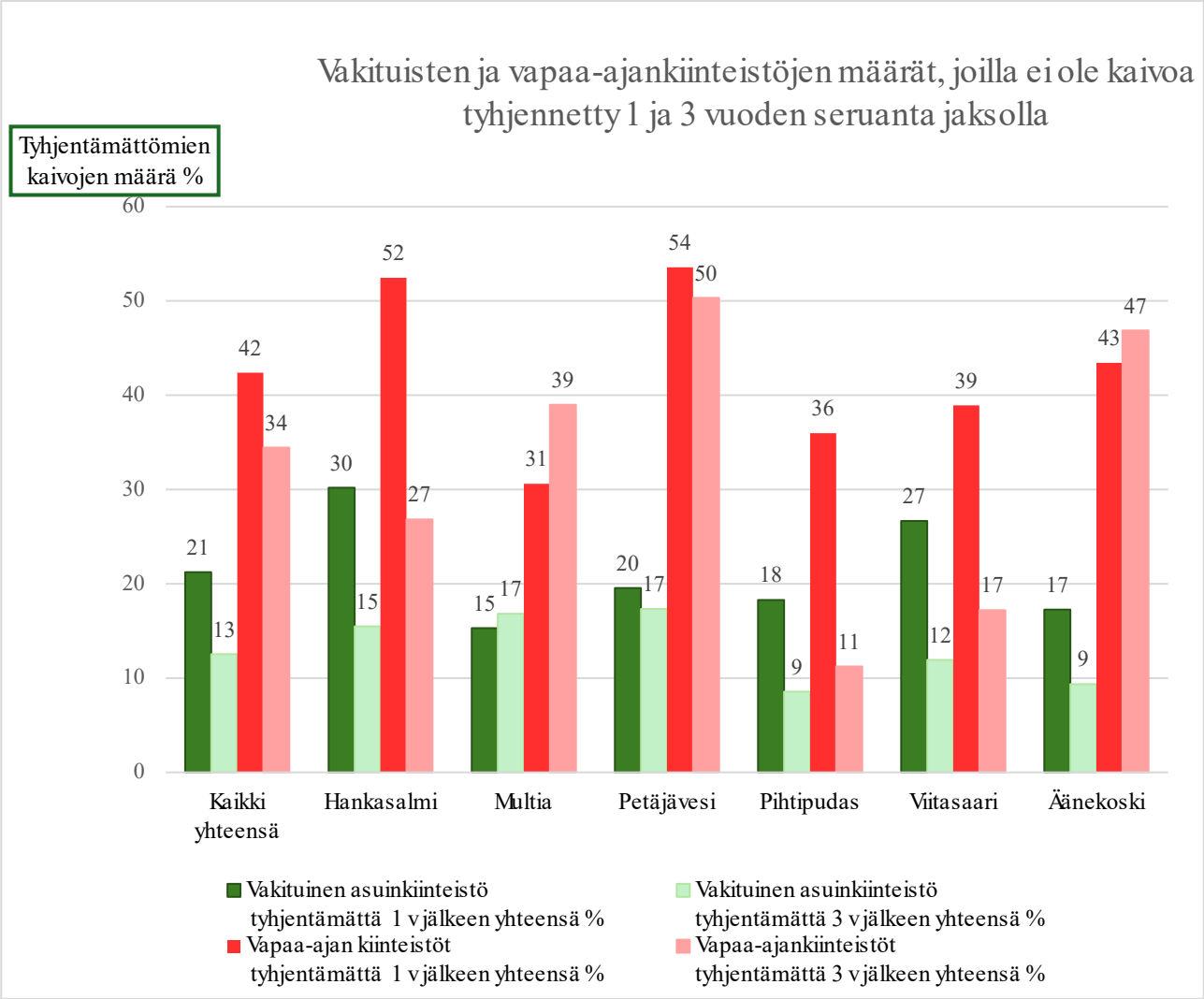

Kuva 3. Jätteenkuljetusrekisteristä 27.3.2026 haetun aineiston mukaiset määrät prosentteina tyhjentämättömistä sakokaivoista 1 vuoden ja 3 vuoden seurantajaksolla. Tyhjentämättömien kaivojen määrät on ilmoitettu kunnittain vakituisille ja vapaa-ajankiinteistöille. Vertailussa on otettu huomioon pidennetty lietteenpoistoväli (2 tai 3 vuotta). Harvennettuja lietteenpoistovälejä ei ole lainkaan Hankasalmella. Pihtiputaalla on yksi harvennettu lietteenpoistoväli vakituiselle asuinkiinteistölle ja Viitasaarella on neljä harvennettua lietteenpoistoväliä vapaa-ajankiinteistölle. Aineistosta on rajattu pois kiinteistöt, joilla on jätehuollon keskeytys tai omatoiminen pienimuotoinen lupa käsitellä lietteet itse. Vuoden seurantajaksolla vertailu on tehty niiden kiinteistöjen kesken, joilla on vuotuinen velvoite kaivon tyhjennykseen ja 3 vuoden vertailu on tehty huomioiden kaikki kiinteistöt, joilla on tyhjennysvelvoite. Tästä aineistosta puuttuu digi- ja väestövirastosta saatu tieto, että kiinteistöllä on kaivojärjestelmä. Tähän verrattaessa nämä prosentit olisivat suuremmat Hankasalmella, Pihtiputaalla ja Viitasaarella. Vertailua ei tehty, koska näissä kunnissa on vielä paljon kiinteistöä, joista ei ole tietoa, onko kiinteistöllä saostus- vai umpisäiliö. Joten vertaluun otettiin vain asiakkaiden ja yrittäjien tähän mennessä ilmoittamat kaivot. Vakituisia asuinkiinteistöjä tyhjennysten piirissä tässä vertailussa näissä kunnissa on yhteensä 3385 kpl ja vapaa-ajankiinteistöjä vastaavasti 1086 kpl.

3 JÄTELAIN EDELLYTYSTEN TÄYTTYMINEN

Jätelain edellytysten mukaisesti kunnan järjestämä jätteenkuljetus on ensisijainen vaihtoehto ja kunta voi päättää kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetusjärjestelmän säilyttämisestä, vain, jos jätelain 37 § 1.momentin määritellyt ehdot täyttyvät. Arvioitaessa kiinteistön haltijan järjestämää jätteenkuljetusta tulee tätä kohtaa ajatellen tarkastella seuraavia seikkoja:

1. Järjestetty jätteenkuljetus täyttää jätelain (646/2011) 35 § 2 momentissa säädetyt edellytykset eli jätteen kuljetuspalveluja on tarjolla kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.
2. Jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.
3. Päätöksen vaikutukset arvioidaan kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan.

3.1 Alueella on tarjolla jätteenkuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin

Jätelautakunnan tulee varmistaa, että kaikilla kotitalouksilla on tarjolla kunnallisia jätehuoltopalveluita kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin. Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa vaatimukset kohdistuvat jätteenkuljetusyrittäjiin ja heidän toimintaansa. Alueen asukkaita ei saa asettaa perusteettomasti toisistaan poikkeavaan asemaan.

Tässä kohdassa tulee arvioida muun muassa kiinteistöjen ja jätteiden määrää. Näitä tietoja on esitetty tarkastelun taulukoissa ja kuvissa. Tärkeässä roolissa ovat myös tarkasteltavat kuljetuspalveluiden kattavuus ja saatavuus; toimiiko kaikilla alueilla useampia kuljettajia tai puuttuuko kuljetuspalveluita joiltakin alueilta. Näitä asioita tuotiin esille ELY-keskuksen luvallisten kuljetusyrittäjien listauksella ja Siirto-rekisteristä saatujen tyhjennystietojen mukaisesti nykytilanteen selvityksen yhteydessä kunnittain. Osalla tarkastelun alueista on useampia toimijoita ja osalla alueista vähemmän tai ei oman kunnan toimijoita ollenkaan. Kuljetusyrittäjien määrä ei välttämättä merkitse sitä, että alueella on kilpailua ja tyhjentäjiä helposti saatavilla, koska tyhjennysmäärät jäävät osalla varsin pieniksi, jopa yksittäisiksi tai yrittäjät toimivat vain tietyillä alueilla. Jätehuoltoviranomaisen tietoon ei ole tullut suurempia ongelmia alueelta palvelujen saatavuudessa, ainoastaan ehkä enemmän epätietoutta ketkä tyhjennyksiä hoitaa. Sellaista on toki havaittavissa, että tyhjennyksiä käydään tekemässä pitkästä matkasta (esim. Leppävirralta Viitasaarelle ja tyhjennetty liete toimitettu vielä Jyväskylään). Oletuksena on, että ei ole lähempää saatu/osattu etsiä yrittäjää tekemään tyhjennystä. Usein asiakkaat ovat tottuneet käyttämään tuttua kuljetusyrittäjää sen kummemmin tyhjennyksiä kilpailumatta. Kuljetusyrittäjiltä saaduissa kyselyn vastauksissa yrittäjät toimivat asiakaslähtöisesti ja paikallistuntemus on suuri etu. Kuljetusjärjestelmien vertailussa on otettava huomioon kiinteistön haltijan järjestämän ja kunnan järjestämän kuljetuksen palvelun toimivuus ja laatukriteerit. Kiinteistön haltijan tulee itse huolehtia lietesäiliöiden tyhjennyksen tilauksesta ja halutessaan kysellä eri toimijoilta, jos haluaa kilpailuttaa tyhjennyshintoja.

Kunnan jätehuoltoviranomainen voi jätelain 122 §:n nojalla edellyttää kuljettajaa antamaan tiedot asiakkailta perityistä jätemaksuista tilanteessa, jossa kunnassa on käytössä kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus ja kunta perii jätemaksun jätteen käsittelystä. Näitä tietoa ei suoraan kyselyssä edellytetty, vaikka niitä siinä kysyttiin, joten hintatietoja ei saatu kuin kahdelta yrittäjältä. Keskustelutilaisuuden jälkeen lähetyn tietopyynnön jälkeen hintatietoja saatiin enemmän, mutta asiakkaiden hintaeroja on haasteellista verrata, koska hinnoitteluperusteet vaihtelevat yrittäjien kesken. Kuljetusyrittäjien vastauksissa mainitaan laskutusperusteiksi mm. kunta, postinumero, tyhjennettävän lietteen määrä tai tuntitaksa. Näistä seikoista voidaan ajatella tyhjennysten laskutushinnoissa olevan vaihtelevuutta jo kunnan, saati tarkasteltavan alueen sisäisesti.

Hinta on yrittäjän kilpailuvaltti. Kun kiinteistönhaltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa vakituinen asukas tai vapaa-ajankiinteistön omistaja kilpailuttaa kuljetuksen, on hinta yleisimmin se millä kilpaillaan, kun on kilpailua. Tarkoitus ei ole, että kaikilla yrittäjillä olisi sama hinta vaan että yrittäjän hinnoitteluperusteet ovat

oikeudenmukaiset ja tasapuoliset asiakkaiden kesken, eikä peruste alempaan hintaan voi olla esim. sukulaisuus. Hinnoitteluperusteiden vertaileminen on vaikeaa. Hintojen vertailu selvitykseen ei koske eri kuljetusjärjestelmien välistä vertailua.

Yrittäjän tyhjennyshinnoittelun lisäksi myös sillä, mihin kuljetusyrittäjä toimittaa lietteen, on vaikutusta asiakkaille muodostuvissa maksuissa. Esimerkiksi jos Äänekoskelta toimitetaan asiakkaan liete Saarijärvelle Äänekosken Teräväniemen sijaan, maksaa vuoden 2026 hinnoilla saostussäiliölietteen käsittely 8,98 € enemmän kuutiolta ja umpisäiliölietteen käsittely 6,22 € enemmän. Tai jos Multialta toimitetaan lietteet Petäjävedelle, maksaa asiakas saostussäiliölietteen käsittelystä 1,54 € enemmän kuutiolta ja vastaavasti umpisäiliölietteen käsittelystä 1,67 € vähemmän kuutiolta.

Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa alueet reititetään ja kilpailutetaan. Kaikille asiakkaille muodostuu sama kuljetushinta alueesta/kunnasta riippumatta. Tyhjennysajankohta on lähtökohtaisesti aina samaan aikaan vuosittain, jollei asiakas muuta itse toivo. Palvelu on automaattista ja asiakkaan ei itse tarvitse huolehtia tyhjennysvelvoitteiden täyttymisestä.

3.2 Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle

Tähän kohtaan linkittyy jätehuoltomääräysten noudattaminen. Tarkastelussa avattiin jätehuoltomääräysten vaatimuksia. Kaikissa kunnissa ei ole tehty lietteentyhjennysten seurantaa joko kovin kauaa tai sitä ei ole vielä aloitettu ollenkaan. Näin ollen tyhjennysvelvoitteiden täyttymisen seuranta on haasteellista, koska aiempina vuosina tietoja ei ole viety kattavasti Siirto-rekisteriin, josta tyhjennystietoja haetaan, eikä kaikki tieto ole vertailukelpoista. Vuoden 2025 tyhjennystiedot (kuva 3) on koottu mahdollisimman ajantasaisesta ja luotettavasta aineistosta. Kuvasta näkee kunnittain tyhjennysvelvoitteiden täyttymisen vakituisilla ja vapaa-ajankiinteistöillä prosentuaalisesti. Kaikissa tarkastelussa olevien kuntien lietesäiliömääristä ja lietesäiliöiden tyhjennysmääristä voidaan huomioida se, että lietesäiliöitä jää useita kymmeniä, jopa satoja tyhjentämättä jokaisessa tarkastelussa olevassa kunnassa. Tämä tarkoittaa, että useat kiinteistöt eivät ole hoitaneet lain ja määräysten edellyttämää vuosittaista minimityhjennysvelvoitetta.

Jätehuoltomääräysten mukaisesti tyhjentämättömistä lietesäiliöistä voi olla haittaa ympäristölle ja terveydelle. Liete, joka sisältää ulosteperäistä jätevesilietettä, voi pilata pohja- tai kaivovesiä, jos sitä ei poisteta kaivosta riittävän usein ja käsitellä asianmukaisesti. Ulosteperäiset bakteerit ovat terveysriski. Jätehuoltoviranomaiselle tulee aika ajoin vastaan tapauksissa, joissa lietteitä levitetään pelloille ilman asianmukaista lupaa tai lietteen käsittelyä. Yksi syy tyhjentämättömiin säiliöihin voi olla myös, että asiakas jättää lietteenkuljetuslaskut maksamatta, eikä sen vuoksi saa tyhjentäjää kiinteistölle. Maksamattomat kuljetuslaskut tulevat kuljetusyrittäjän tappioksi. Tämä voi olla myös riski asiattomalle ja luvattomalle toiminnalle. Kunnan järjestämässä kuljetuksessa säiliöt käydään tyhjentämässä, vaikka jätemaksut olisivat maksamatta.

Ylitäydet tai vialliset lietesäiliöt voivat myös olla terveysriski tai haittana ympäristölle. Osalla yrittäjistä on päivystys, ja näin he voivat vastata nopeasti kaivon yllättäviin täyttymisiin ja muihin ongelmiin kaivoissa ja verkostossa. Ympärivuorokautista päivystystä voidaan tarjota myös kunnan järjestämässä kuljetuksessa normaalin tyhjennysrytmin ulkopuolella erikseen sovitun hinnoittelun perusteella.

Kunnan järjestämässä jätteenkuljetusjärjestelmässä voidaan huomioida lietteiden toimittamista kunnallisille jätevedenpuhdistamoille ja saamaan lietteiden virtaa tasaisemmaksi tyhjennysrytmityksellä. Haastavat ajankohdat voidaan myös huomioida rytmityksessä, kuten kevättulvat, routiminen ja kovat pakkaset. Nykyisellään kiinteistön haltijan järjestämässä kuljetuksessa tämä on haasteellisempaa, koska toimijoita on enemmän ja tyhjennykset saattavat osua samalle ajankohdalle eri alueilta, jolloin jätevedenpuhdistamoille voi muodostua

kuormitusta. Osa yrittäjistä kuitenkin ilmoitti vastauksissaan, että pyrkivät omilla tyhjennyksillään huomioimaan puhdistamon kapasiteetin ja järjestelemään ajoja myös sen mukaisesti.

3.3. Kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetusjärjestelmän vaikutukset arvioidaan kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan

Useammalle alueella toimiville yrittäjille lietteenkuljetus on yksi osa yritystoimintaa. Osalla ei ehkä ole edes resursseja tehdä tyhjennyksiä samalla volyymilla kuin toisilla. Osa yrittäjistä toimii traktoreilla ja osa lietesäiliöautoilla, niin on ymmärrettävää, että traktoreilla toimivilla yrittäjillä asiakaskunta ei ole niin laajalla alalla. Alueella on tarvetta myös pienemmälle traktorikalustolle lietesäiliöiden sijainnin vuoksi.

Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa tyhjentämättömät lietesäiliöt tuovat huomattavaa lisätyötä sekä lisää kustannuksia jätehuoltoviranomaiselle asian seurannassa. Kehotuskirjeitä tyhjentämättömistä kaivoista lähetetään vuosittain satoja. Virheet ja puutteelliset tiedot Siirto-rekisterissä ovat tuoneet turhia kehotuskirjeiden lähettämistä sekä viivästyneitä ja virheellisiä laskutuksia. Osa sähköisten siirtoasiakirjojen tiedoista ei myöskään siirry Siirto-rekisteriin saakka, koska siirtoasiakirja jää kuljetusyrittäjiltä kuittaamatta valmiiksi. Tämä aiheuttaa sen, että jätehuoltoviranomainen ei pysty tekemään kokonaistarkastelua Siirto-rekisteristä, vaan tietoja joudutaan hakemaan jäteyhtiön avustuksella ZeroWaste-järjestelmästä. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa tyhjennykset tapahtuvat jätehuoltomääräysten mukaisesti, seuranta on helpompaa ja ajantasaista, koska tyhjennystiedot siirtyisivät jätteenkuljetusrekisteriin heti tyhjennyksen teon jälkeen. Mahdolliset omatoimikäsittelijät ja muut epäkohdat nousevat herkemmin esille.

Epäkohdista ja puutteista Siirto-rekisterissä ja sähköisessä siirtoasiakirjajärjestelmässä on muistutettu yrittäjiä aika ajoin ja myös kohdennetusti yksittäisille yrittäjille. Näillä muistutuksilla on saatu tietoa siirtymään paremmin Siirto-rekisteriin, mutta edelleen on ongelmaa, että tietoa ei viedä valmiiksi sähköisessä siirtoasiakirjassa, jolloin tieto ei siirry eteenpäin tai tieto viedään myöhässä Siirto-rekisteriin (yli 90 päivää siirron päättymisestä).

LÄHTEET

Alva.fi, kuluttajille-vesi-jätevesi, viitattu 16.4.2026. https://www.alva.fi/kuluttajille/vesi/jatevesi/

Jätelaki 646/2011. https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110646

Kuntaliitto, 2/2017: Muistio: KHO:n kuljetusjärjestelmäratkaisujen tulkintakooste.

Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016. https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161397

Sydän-Suomen jätelautakunta jätehuoltomääräykset, 23.4.2024. https://saarijarvi.fi/asuminen-ja-ymparisto/jatehuolto/jatehuoltomaaraykset-ja-jatetaksa/

Tilastokeskus, Kuntien avainluvut, viitattu 13.4.2026 Kuntien avainluvut | Tilastokeskus

Valtioneuvoston asetus jätteistä 978/2021. https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2021/20210978

Yle.fi, Petäjäveden jätevedenpuhdistamolle ympäristölupa, 6.5.2009. https://yle.fi/a/3-5247486

Ympäristöministeriö, 5/2025, Jätelakiopas - ympäristöhallinnon ohjeita. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10138/158367/OH_5_2015.pdf?sequence=1&isAllowed=y

LIITTEET

Liite 1. Tiedote. Sama tiedote lähtenyt kaikkien kyselyiden saatteena (liitteet 2–5)

Kiinteistön haltijan sako- ja umpikaivolietekuljetusten tarkastaminen

Sydän-Suomen jätelautakunta ottaa tarkasteluun kiinteistön haltijan järjestämät sako- ja umpikaivolietteen jätteenkuljetusjärjestelmät jätelain (646/2011) § 37 perusteella.

Tarkastelun jätteenkuljetusjärjestelmät käsittävät Sydän-Suomen jätelautakunnan kaikkien kuntien (pl. Uurainen, jonne selvitys on tehty ja siirtyminen kunnan järjestämään kuljetukseen on hyväksytty) sako- ja umpikaivolietetyhjennysten siirtymisestä kiinteistön haltijan järjestämästä kuljetuksesta kunnan vastuulla olevaan kuljetukseen. Kannonkoskella, Karstulassa, Kinnulassa, Kivijärvellä ja Saarijärvellä viedään asia käsittelyyn Korkeimman hallinto-oikeuden (14.7.2017 Dnro 4123/1/16) päätöksellä palauttaa asia uudelleen käsiteltäväksi. Hankasalmella, Multialla, Petäjävedellä, Pihtiputaalla, Viitasaarella ja Äänekoskella tehdään tarkastelu jätelain § 37 perusteella, vaikka kunnassa olisi aiempi päätös asiasta tehty.

Sako- ja umpikaivolietteet ovat jätelain mukaisesti kuin mikä tahansa muukin jäte ja kuuluvat jätehuoltoviranomaisen vastuualueelle. Jätelain edellytysten mukaisesti kunnan järjestämä jätteenkuljetus on ensisijainen vaihtoehto ja kunta voi päättää kiinteistökohtaisen jätteenkuljetusjärjestelmän säilyttämisestä, vain, jos seuraavat jätelain § 37 määritellyt ehdot täyttyvät:

- Järjestetty jätteenkuljetus täyttää 35 § 2 momentissa säädetyt edellytykset eli tarjolla on jätteen kuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin
- Jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.
- Päätöksen vaikutukset arvioidaan kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan.

Kuljetusjärjestelmän tarkastelutyön edetessä asiaa käsitellään jätelautakunnassa, minkä jälkeen teille tullaan lähettämään lausuntopyyntö kuljetusjärjestelmäselvitykseen liittyen. Samaan aikaan asiasta tiedotetaan kuntien paikallislehdissä. Lausunto-ajan jälkeen kuljetusjärjestelmä viedään jätelautakunnan päätettäväksi.

Jos Sydän-Suomen jätelautakunta hyväksyy päätöksen siirtyä kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen sako- ja umpikaivolietteiden kuljetuksissa jätelautakunnan jäsenkunnissa, tapahtuu tämä siirtymäajan puitteissa. Järjestelmän muutokseen on jätelaissa määritelty vähintään kolmen vuoden siirtymäaika, jolla pyritään turvaamaan kuljetustyrittäjien asemaa. Siirtymäajan tulee olla riittävän pitkä, jotta jäteyhtiöllä, kunnilla ja jätteenkuljetusyrityksillä aikaa sopeutua ja kehittää järjestelmä toimivaksi kokonaisuudeksi ja kilpailuttaa kuljetusalueet. Sen puitteissa voidaan myös selvittää tarve ja mahdollisuudet lietteen käsittelyn vaihtoehtoisista menetelmistä jätevedenpuhdistamolle toimittamisen sijasta (esim. maatalouden omatoiminen lietteen käsittely).

Nykyisen kuljetusjärjestelmän tarkastelua varten Sydän-Suomen jätelautakunta pyytää teitä vastaamaan oheiseen kyselyyn 30.6.2024 mennessä. Vastaukset voi toimittaa sähköpostitse osoitteeseen: jatelautakunta@saarijarvi.fi. Pyydämme myös ilmoittamaan, mikäli ette vastaa kyselyyn.

Liite 2. Kysely Keski-Suomen ELY-keskukselle

Kysely sako- ja umpikaivoliete järjestelmän toimivuuden kartoittamiseksi

Pyydämme että seuraaviin kysymyksiin vastattaisiin mahdollisimman kattavasti oman tietämyksenne mukaisesti Sydän-Suomen jätelautakunnan toiminta-alueesta, jota tarkastelu koskee (Hankasalmi, Kannonkoski, Karstula, Kinnula, Kivijärvi, Multia, Petäjävesi, Pihtipudas, Saarijärvi, Viitasaari ja Äänekoski). Kyselyn lisäksi käytämme jätelautakunnalla ja jäteyhtiöllä olevaa dataa asiaan liittyen. Mahdollisimman kattava taustaselvitys on oleellista järjestelmän muuttamista koskevaan päätöksen perustelemiseksi.

1) Onko tiedossa alueita, joissa lietteenkuljetuspalveluita ei ole saatavissa?

2) Onko kunnissa lisätarve luvallisille lietteenkuljetusyrittäjille nykyisiin nähden?

3) Onko ilmennyt luvattomien kuljetusyrittäjien toimintaa?

4) Onko lietehuollon toimivuudessa havaittu epäkohtia tai haittaa terveydelle tai ympäristölle?

5) Millaisena näette uusien kuljetusyrittäjien mahdollisuuden aloittaa toiminnan
    a. nykyisessä kiinteistön haltijan kuljetusjärjestelmässä?
    b. kunnan järjestämässä kuljetusjärjestelmässä?

6) Millaisena näette lietehuollon valvonnan toimivuuden (hyvät ja huonot puolet)
    a. nykyisessä kiinteistön haltijan kuljetusjärjestelmässä?
    b. kunnan järjestämässä kuljetusjärjestelmässä?

7) Muuta kommentoitavaa nykyisen kuljetusjärjestelmän toimivuudesta?

Liite 3. Kysely Sammakkokangas Oy:lle

Kysely sako- ja umpikaivoliete järjestelmän toimivuuden kartoittamiseksi

Pyydämme että seuraaviin kysymyksiin vastattaisiin mahdollisimman kattavasti oman tietämyksen mukaan. Kyselyn lisäksi käytämme jätelautakunnalla ja jäteyhtiöllä olevaa dataa asiaan liittyen. Mahdollisimman kattava taustaselvitys on oleellista järjestelmän muuttamista koskevaan päätöksen perustelemiseksi.

1) Kuinka paljon arvioitte, että kunnissa on viemäriverkon ulkopuolisia
    a. vakituisia kiinteistöjä?
    b. vapaa-ajan kiinteistöjä?

2) Kuinka suuren osuuden kiinteistöistä arvioitte hoitavan tyhjennykset vähintään kerran vuodessa
    a. vakituiset kiinteistöt?
    b. vapaa-ajan kiinteistöt?

3) Onko tiedossa alueita, joissa lietteenkuljetuspalveluita ei ole saatavissa?

4) Onko kunnissa lisätarve luvallisille lietteenkuljetusyrittäjille nykyisiin nähden?

5) Kuka hoitaa kuljetus ja käsittelymaksujen laskutuksen kunnittain?

6) Onko lietehuollon toimivuudessa havaittu epäkohtia tai haittaa terveydelle tai ympäristölle?

7) Millaisena näette uusien kuljetusyrittäjien mahdollisuuden aloittaa toiminnan
    a. nykyisessä kiinteistön haltijan kuljetusjärjestelmässä?
    b. kunnan järjestämässä kuljetusjärjestelmässä?

8) Arvioikaa, montako täysipäiväistä työntekijää sako- ja umpikaivojen lietehuolto työllistäisi, mikäli alueella olisi kunnan järjestämä jätteenkuljetus?

9) Millaisena näette lietehuollon valvonnan toimivuuden (hyvät ja huonot puolet)
    a. nykyisessä kiinteistön haltijan kuljetusjärjestelmässä?
    b. kunnan järjestämässä kuljetusjärjestelmässä?

10) Muuta kommentoitavaa nykyisen kuljetusjärjestelmän toimivuudesta?

Liite 4. Kysely kunnille ja jätevesipuhdistamoiden edustajille

Kysely sako- ja umpikaivoliete järjestelmän toimivuuden kartoittamiseksi

Pyydämme että seuraaviin kysymyksiin vastattaisiin mahdollisimman kattavasti oman tietämyksen mukaan. Kyselyn lisäksi käytämme jätelautakunnalla ja jäteyhtiöllä olevaa dataa asiaan liittyen. Mahdollisimman kattava taustaselvitys on oleellista järjestelmän muuttamista koskevaan päätöksen perustelemiseksi.

8) Kuinka paljon kunnassa on viemäriverkon ulkopuolisia
    a. vakituisia kiinteistöjä?
    b. vapaa-ajan kiinteistöjä?

9) Kuinka suuren osuuden kiinteistöistä arvioitte hoitavan tyhjennykset vähintään kerran vuodessa
    a. vakituiset kiinteistöt?
    b. vapaa-ajan kiinteistöt?

10) Onko lietehuollon toimivuudessa havaittu epäkohtia tai haittaa terveydelle tai ympäristölle?

11) Kuinka paljon lietteitä toimitetaan yhteensä käsittelyyn vuodessa?

12) Mikä on jätevedenpuhdistamoiden koko ja saneeraustarve? Jos saneerattavaa, mitä?

13) Mitä/ketä lietteenkuljetusyrityksiä kunnan alueella toimii ja mitkä ovat niiden tiedossa olevat toiminta-alueet?

14) Onko tiedossa alueita, joissa lietteenkuljetuspalveluita ei ole saatavissa?

15) Onko kunnassa luvallisille lietteenkuljetusyrittäjille tarvetta lisää nykyisiin nähden?

16) Onko tiedossanne jätteenkuljetusyrittäjien veloittamat tyhjennyshinnat? Millaisena näet hintatason suhteessa palveluiden laatuun?

17) Kuka hoitaa kuljetus- ja käsittelymaksujen laskutuksen?

18) Millaisena näet lietehuollon valvonnan toimivuuden (hyvät ja huonot puolet)
    a. nykyisessä kiinteistön haltijan kuljetusjärjestelmässä?
    b. kunnan järjestämässä kuljetusjärjestelmässä?

19) Kuljetusten aiheuttama liikenne ja siitä seuraavat päästöt?

20) Muuta kommentoitavaa?

Liite 5. Kysely jätteenkuljetusyrittäjille

Kysely sako- ja umpikaivoliete järjestelmän toimivuuden kartoittamiseksi

Pyydämme että seuraaviin kysymyksiin vastattaisiin mahdollisimman kattavasti oman tietämyksen mukaan. Kyselyn lisäksi käytämme jätelautakunnalla ja jäteyhtiöllä olevaa dataa asiaan liittyen. Mahdollisimman kattava taustaselvitys on oleellista järjestelmän muuttamista koskevaan päätöksen perustelemiseksi.

1) Mikä on kuljetusyrityksenne toimialue sako- ja umpikaivolietteen osalta?

2) Mitä muita kuljetusyrityksiä tiedät alueella toimivan?

3) Asumisessa syntyvän lietteen toimituspaikka/-paikat ja kuinka paljon lietettä olette toimittaneet vuonna 2023?

4) Miten olette optimoineet kuljetusreitit, jos olette?

5) Kalusto
    a. Onko yrityksellänne omaa kalustoa? Mitä? Kaluston ikä?
    b. Onko teillä käytettävissä varakalustoa kaluston esim. rikkoontuessa?

6) Hinnoittelu
    a. Kuka hoitaa kuljetus- ja käsittelymaksujen laskutuksen sako- ja umpikaivolietteen osalta?
    b. Minkä suuruinen on lietteiden tyhjennyshinta ja miten se määräytyy?
    c. Onko käytössä lisäpalveluita ja jos on niin millaisia (nimike/maksun suuruus)?
    d. Mikä on laskutusrytmi?

7) Kuinka toimitte, jos asiakas jättää toistuvasti maksamatta laskun? Jätättekö tyhjennykset tekemättä maksamattomien laskujen vuoksi?

8) Miten yrityksenne hoitaa sako- ja umpikaivolietteen kuljetustietojen kirjauksen (sähköinen-/paperinen siirtoasiakirja)? Missä aikataulussa tiedot viedään Siirto-rekisteriin?

9) Kuljetusten aiheuttama liikenne ja siitä seuraavat päästöt sako- ja umpikaivolietteen kuljetuksissa?

10) Muuta kommentoitavaa nykyisestä sako- ja umpikaivolietteen kuljetusjärjestelmästä?

<u>Kysely toimitettu seuraaville kuljetusyrittäjille:</u>

Colliander Jorma
Delete Finland Oy
Erkki Salminen Oy
Hirvaslahti-yhtiöt
Hänninen Veli-Pekka
Jyväskuljetus Ky

Jätekuljetus Tulla Ky
Kallio Tauno
Keiteleen jätehuolto
Ketteräkone Ky
Koneurakointi T. Toivonen
Kuljetus ja Maansiirto Toivola Oy
Kuljetus Kimmo Holopainen Oy
Kuljetus Matti Kakko Ky
Kuljetus-Savolainen Oy
Kuosmanen Markku
L&T Ympäristöpalvelut Oy
Laukaan Puhtaanapito Oy
Leppänen Kari
Linlog Oy
Linna Marko
Lokapalvelu Siili Oy
Maanrakennus & Kuljetus Anttonen Oy
Meine Oy
Pasanen Kauko
Pienimäki Timo
Pohto Seppo
Puuksi Oy
Pynnönen Jukka
Saarijärven Lokapalvelu Oy
Sydän-Suomen Kuljetus Oy
Tmi Ari Paatelainen
Traktoripalvelu Moisio Oy
Ympäristönhuolto Kotilainen Oy
+ yhdelle yrittäjälle, joka sittemmin ilmoittanut, ettei tee enää lietetyhjennyksiä

Liite 6. Webropol-kysely saostus- ja umpisäiliötyhjennysten piirissä oleville asiakkailla

Kysely saostus- ja umpisäiliötyhjennysten piirissä oleville asiakkaille Sydän-Suomen jätelautakunnan alueella

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

1. Missä kunnassa kiinteistönne sijaitsee? *

- ◯ Hankasalmi
- ◯ Multia
- ◯ Petäjävesi
- ◯ Pihtipudas
- ◯ Viitasaari
- ◯ Äänekoski

2. Onko kiinteistönne? *

- ◯ Vakituisen asumisen kiinteistö
- ◯ Vapaa-ajan kiinteistö

3. Kiinteistön jätevedet johdetaan? *

- ☐ Saostussäiliöön
- ☐ Umpisäiliöön
- ☐ Viemäriverkostoon
- ☐ Muualle, minne? _____

4. Kuinka usein kiinteistön lietekaivo tyhjennetään? *

- ◯ Vuosittain

◯ Joka toinen vuosi

◯ Harvemmin

5. Keitä lietetyhjennyksiä tekeviä yrittäjiä tiedät toimivan alueella? *

6. Onko lietetyhjennyspalvelut helposti saatavilla? *

◯ Kyllä

◯ Ei

7. Saatteko lietekaivotyhjennyksistä siirtoasiakirjan tyhjentäjältä? *

◯ Kyllä

◯ Ei

◯ Joskus

8. Millainen kalusto tekee lietekaivotyhjennyksenne? *

◯ Loka-auto

◯ Traktori

◯ Muu; mikä?

9. Paljonko yksi lietekaivotyhjennyksen

10. Onko tyhjennysyrittäjältä saatu lasku selkeä?
Onko mahdolliset lisäpalvelut eritelty (mm. jatkoletkun käyttö)?
Onko Hankasalmella, Pihtiputaalla ja Viitasaarella laskuilla eritelty lietteen käsittelymaksu erilleen kokonaissummasta? *

11. Onko tiedossanne jääkö naapurostossanne lietekaivoja tyhjentämättä tai toimitetaanko lietettä sille kuulumattomaan paikkaan (esim. luontoon)?

12. Muuta kommentoitavaa

Liite 7. Tietopyyntö lietteenkuljetusyrittäjille hinnoitteluperusteista ja taksasta.

Hei,

lieteyrittäjien kanssa käydyssä keskustelutilaisuudessa ja ELY-keskuksen tekemässä valituksessa Sydän-Suomen jätelautakunta 18.6.2025 § 33, Asumisessa syntyvän saostus- ja umpisäiliölietteen kuljetusjärjestelmästä päättäminen Kannonkoskella, Karstulassa, Kinnulassa, Kivijärvellä ja Saarijärvellä, nousi esiin hinnoittelu.

Pyydämme teiltä tietoa hinnoitteluperusteistanne ja taksastanne. Voitte myös samalla kommentoida, jos haluatte vielä tuoda jotain kuljetusjärjestelmään liittyvää esiin aiempien kyselyjen ja lausuntojen lisäksi. Kokoamme näistä vielä yhteenvedon lautakunnalle ennen uutta päätöksen tekoa.

Hankasalmella, Multialla, Petäjävedellä, Pihtiputaalla, Viitasaarella ja Äänekoskella kuljetusjärjestelmä menee käsittelyyn huhtikuussa, jonka jälkeen asia lähtee lausuntokierrokselle ja teillä on vielä silloin mahdollisuus jättää lausuntonne näiden kuntien osalta. Toivomme kuitenkin hintatietoja myös näissä kunnissa toimivilta yrittäjiltä, jotta saamme niistä koottua tiedot selvitystyöhön.

Jätelaki 122 § : Kunnan jätehuoltoviranomaisella tai sen määräämällä viranhaltijalla on oikeus pyynnöstä saada jätteen haltijalta tai muulta jätehuollon toimijalta kunnalle 5 luvussa säädetyn jätehuollon järjestämistä koskevan tehtävän hoitamista varten tarpeelliset tiedot.

Ystävällisin terveisin,

Maija-Leena Peltoluoto
Jätehuoltosuunnittelija
044 4598 249, soittoaika ma-to klo 12-14

Sydän-Suomen jätelautakunta
Hankasalmi, Kannonkoski, Karstula, Kinnula, Kivijärvi, Multia, Petäjävesi, Pihtipudas, Saarijärvi, Uurainen, Viitasaari, Äänekoski

PL13
43101 Saarijärvi
jatelautakunta@saarijarvi.fi
https://saarijarvi.fi/asuminen-ja-ymparisto/jatehuolto/